

SVENSKT NÄRINGSLIV

Tillfälliga skatteanstånd – En tickande bomb?

NOVEMBER 2023

Innehåll

Sammanfattning	2
1. Introduktion	3
2. Bakgrund	5
2.1 Ekonomin och företagen under och efter pandemin	5
2.2 Regelverket för tillfälliga skatteansånd	8
3. Data	11
4. Vad kännetecknar företagen som har fått tillfälliga ansånd?	13
4.1 En första titt på företagen som har fått tillfälliga ansånd	13
4.2 Vilka skillnader finns mellan företag med respektive utan skatteansånd?	16
4.3 Jämförelse med matchade företag	19
5. Företagskonkurser	25
6. Återbetalning av ansånden	32
6.1 Nybeviljade skatteansånd och återbetalning: aggregerade data	32
6.2 Skillnader i återbetalningstakt mellan företagen	34
6.3 Hur kommer skulden att utvecklas framöver?	39
7. Slutsatser	41
Referenser	43
Bilaga	44

Sammanfattning

Syftet med denna rapport är att studera de tillfälliga skatteanstånden som beviljades i samband med pandemin. De tillfälliga skatteanstånden var det enskilt största företagsstödet under pandemin, men har inte utvärderats på ett genomgående sätt tidigare.

Resultaten från vår analys visar att:

- Totalt har 152,9 miljarder kronor betalats ut i tillfälliga skatteanstånd, vilket är 56 procent mer än alla andra företagsstöd tillsammans under pandemin. De utestående tillfälliga skatteanstånden har ökat sedan februari 2021 och uppgår till 46,1 miljarder i september 2023, vilket är den högsta summan sedan stödet infördes. Tillfälliga skatteanstånd är vanligast bland företag som är verksamma i hotell och restaurangbranschen, handelsbranschen och byggbranschen.
- De företag som har beviljats tillfälliga skatteanstånden har en betydligt lägre soliditet och vinstmarginaler jämfört med liknande företag som inte har tillfälliga skatteanstånd. Skillnaderna ökar också efter pandemin, vilket visar att företagen med utestående skatteanstånd är mindre välmående än jämförbara företag utan anstånd.
- Den skattade konkursrisken, baserat på data före pandemin, är högre för de företag som har tillfälliga skatteanstånd jämfört med övriga företag. Data efter pandemin visar att över 8 procent av alla företag med tillfälliga skatteanstånd gått i konkurs fram till 2022, vilket är betydligt fler än vad data före pandemin predikterar. Företag med tillfälliga anstånd hade därmed en högre konkursrisk redan före pandemin, men drabbades dessutom hårdare än övriga företag när pandemin kom.
- Återbetalningstakten för de tillfälliga skatteanstånden är oroväckande låg. Tre år efter beviljandet har 33 procent av alla tillfälliga skatteanstånd i hotell och restaurangbranschen inte återbetalts. Enligt våra prediktioner riskerar uppemot 14 miljarder kronor totalt att inte återbetalas till staten om återbetalningstakten inte ökar avsevärt.

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att de företag som beviljats tillfälliga skatteanstånd inte är lika livskraftiga som andra företag. Vår bedömning är att antalet konkurser bland företag med tillfälliga anstånd kommer att öka framöver, vilket innebär att en stor del av skulderna inte kommer att återbetalas. Risken är också stor att detta kommer att fördjupa den pågående lågkonjunkturen och förvärra läget på den svenska arbetsmarknaden. De utestående skatteanstånden kan liknas vid en tickande bomb som är på väg att brisera.

Våra resultat visar risken med att göra tillfälliga stödåtgärder mer permanenta. Konsekvensen är att företag som inte är livskraftiga hålls vid liv under en längre tid. Detta får negativa konsekvenser för konkurrensen och dynamiken inom näringslivet, vilket i sin tur kan minska antalet innovationer och tillväxtkraften i ekonomin.

1. Introduktion

Under Covid-pandemins inledande skede införde många länder olika typer av ekonomiska åtgärder för att dämpa krisens negativa samhällsekonomiska effekter. I Sverige användes dels olika typer av kontantstöd till företag, löntagare och kommuner, dels anstånd med skatteinbetalningar, tillfälligt sänkta arbetsgivaravgifter och bidrag till företagens sjuklönekostnader. Stödbeloppen var i många fall betydande: under 2020 och 2021 utbetalades exempelvis 40 miljarder i stöd till korttidsarbete och 16 miljarder i omställningsstöd (SOU 2022:30).

I denna rapport studeras företag som mellan 2020 och 2023 har fått tillfälliga skatteanstånd. Denna stödform har fått relativt lite uppmärksamhet, trots att det monetärt är det mest omfattande företagsstödet under pandemin. Bestämmelserna om tillfälliga skatteanstånd trädde i kraft den 30 mars 2020, endast några veckor efter att WHO hade klassificerat Covid-19-smittan som en pandemi. Företag fick då möjlighet att ansöka om anstånd med betalning av arbetsgivaravgifter, avdragen skatt eller moms. Regelverket är till skillnad från andra företagsstöd under pandemin fortfarande aktuellt, mer än tre och ett halvt år efter att det trädde i kraft.

Folkhälsomyndigheten förklarade den 1 april 2022 att Covid-19-smittan inte längre var att betrakta som en allmänfarlig och samhällsfarlig sjukdom. Att pandemin var över innebar dock inte att företagens betalningsförmåga var återställd. Vid denna tidpunkt uppgick summan av de utestående tillfälliga skatteanstånden, alltså företagens skatteskulder inom detta regelverk, till drygt 33 miljarder kronor. När det blev möjligt att ansöka om anstånd bedömdes statens inkomster minska med 27 miljarder kronor 2020 till följd av reglerna, men öka med motsvarande belopp 2021 (SOU 2022:10). De tillfälliga skatteanstånden förväntades därmed inte leda till några uteblivna skatteinbetalningar alls.

I verkligheten har dock den utestående skulden ökat över tid och uppgick till 46,1 miljarder i september 2023. Totalt har 152,9 miljarder i tillfälliga anstånd beviljats sedan införandet, vilket är cirka 56 procent mer än det sammanlagda värdet för övriga företagsstöd under pandemin.¹ Cirka 107 miljarder av de beviljade beloppen har återbetalats. Orsaken till att de tillfälliga skatteanstånden ändå har vuxit över tid är att de lättnader för företagen som beslutsfattarna räknade med efter pandemin uteblev. Pandemin efterföljdes av en kostnadskris när inflationen tog fart i samband med kriget i Ukraina, vilket medförde ökade priser på bland annat energi, spannmål och drivmedel. Detta ledde till ökade kostnader för företagen som de flesta inte kunde kompensera med ökade priser ut mot kund, vilket ledde till en försämrad lönsamhet.

---

¹ Källa: Egna beräkningar med hjälp av siffror från Tabell 2 i Tillväxtanalys (2023).

I samband med elkostnadskrisen i början av 2023 beslutade regeringen också att förlänga och utöka de tillfälliga anstånden.² En vikande efterfrågan under 2023 till följd av en minskad inhemsk konsumtion tynger nu många av de företag som beviljats tillfälliga skatteanstånd. Konsekvensen är att ett stöd som ursprungligen var tänkt att vara återbetalt 2021 har ökat avsevärt i omfattning över tid.

Syftet med denna rapport är att studera de företag som har fått tillfälliga skatteanstånd mellan mars 2020 och maj 2023. Mer specifikt vill vi besvara följande frågeställningar:

- Hur skiljer sig de företag som fått tillfälliga skatteanstånd från övriga företag? Jämförelsen görs med data över storlek och olika nyckeltal från företagens årsredovisningar, både före och efter pandemins start.
- Vad är sannolikheten för konkurs bland de företag som har fått tillfälliga skatteanstånd jämfört med övriga företag?
- I vilken takt har företagen som fått anstånd betalat tillbaka sina skatteskulder och vilka faktorer är det som påverkar återbetalningstakten?

Analysen begränsas till de företag som är juridiska personer (företrädesvis aktiebolag). Enskilda näringsidkare ingår inte i studien. Analysen bygger på månadsuppgifter om skatteanstånd och återbetalning per företag från Skatteverket. Dessa data matchas med företagsdata från Serrano-databasen som i huvudsak innehåller information från företagens årsredovisningar.

I nästa avsnitt ges en kort bakgrund som sammanfattar företagets ekonomi under och efter pandemin, samt regelverket för tillfälliga skatteanstånd. De data som används i analysen beskrivs i avsnitt 3. Rapportens resultat redovisas i de tre efterföljande avsnitten: Avsnitt 4 innehåller en beskrivning av företagen som har fått anstånd och en jämförelse görs med företagspopulationen i övrigt; i avsnitt 5 finns en analys av konkursrisken; och återbetalningen av anstånden analyseras i avsnitt 6. Slutligen sammanfattas och diskuteras rapportens resultat i avsnitt 7.

---

² Motiveringen till utökningen var följande: "Anstånden infördes för att lindra de problem som uppstod för företagen med anledning av pandemin medan utökningen av anstånden främst görs med anledning av företagens höga elkostnader." (Prop. 2022/23:52, s. 17).

2. Bakgrund

2.1 Ekonomin och företagen under och efter pandemin

Utbrottet av Covid-19 pandemin i början av 2020 innebar en chock för det svenska samhället och ekonomin. Under våren 2020 rådde stor osäkerhet både avseende effekterna på folkhälsan och följderna för ekonomin. När pandemins inverkan hade ebbat ut kom nästa kris i form av kraftigt ökade elpriser och en stigande inflation. I detta avsnitt ger vi en kortfattad beskrivning av den ekonomiska utvecklingen under denna period.³

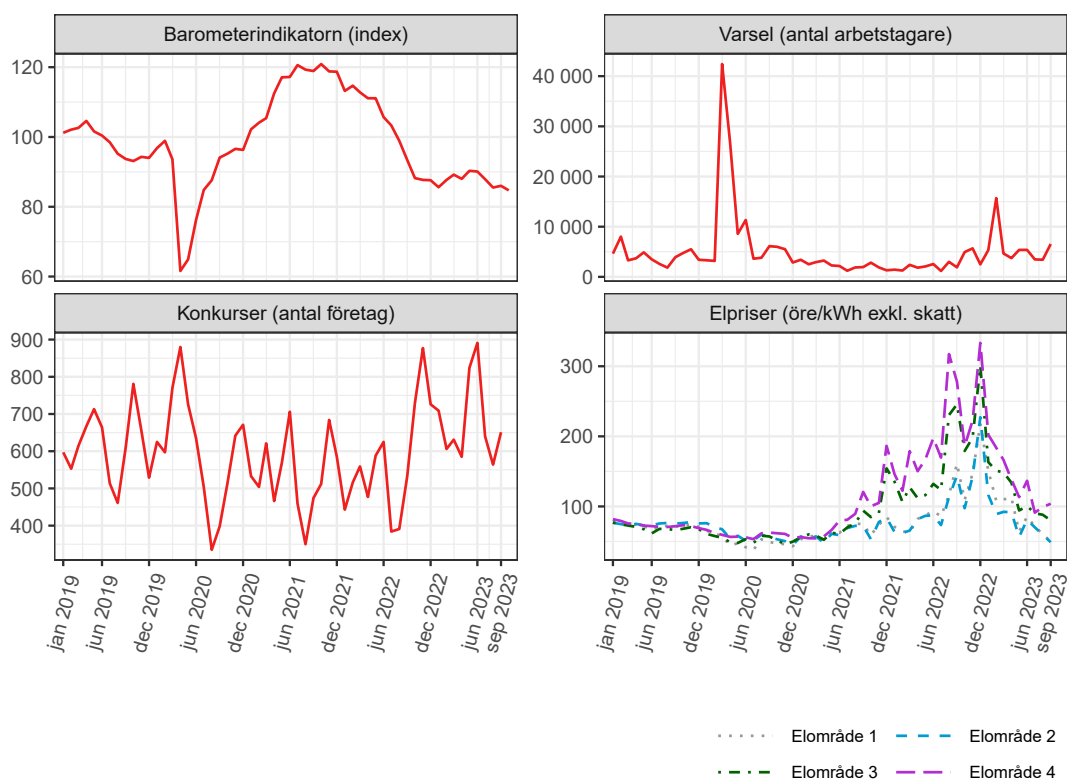
I figur 1 presenteras utvecklingen för ett antal indikatorer mellan januari 2019 och september 2023. Konjunkturinstitutets barometerindikator visar det sammanvägda stämningläget i den svenska ekonomin enligt hushåll och företag. Ett indexvärde på 100 betecknar ett normalt stämningläge i ekonomin, vilket i praktiken är indexets medelvärde sedan lanseringen av indikatorn i juli 1996.

I början av 2019 låg barometerindikatorn på strax över 100 och försämrades något under året men var ändå kvar på 99 i februari 2020, det vill säga en månad innan WHO hade klassificerat Covid-19-smittan som en pandemi. Därefter föll barometerindikatorn till sitt lägsta värde någonsin på bara två månader (61,2 i april 2020). Som jämförelse var lägsta värdet i samband med finanskrisen 69,2 i mars 2009, men fallet dit från en normalnivå tog ett år. Efter april 2020 började barometerindikatorn stiga kraftigt och efter 15 månaders nästintill kontinuerlig ökning nådde den ett indexvärde på hela 120,5 i juli 2021. Barometerindikatorns oerhört snabba fall i mars–april 2020 och den snabba återhämtningen som innebar nästan en fördubbling av indexvärdet på ett drygt år, illustrerar den stora osäkerhet som rådde då. Under ett års tid med start i oktober 2021 föll barometerindikatorn återigen kraftigt. Indexvärdet har sedan oktober 2022 legat på strax under 90 och har varit på väg ner sedan halvårsskiftet 2023.

Barometerindikatorns bottennotering sammanföll så när som på en månad med det högsta antalet varsel per månad sedan varselstatistikens start: 42 415 personer blev varslade om uppsägning i mars 2020. Varslen gick sedan snabbt ner och låg på vanliga nivåer från och med sommaren 2020 (mellan drygt 1 000 och 6 000 varslade per månad). I februari 2023 ökade dock varslen återigen (till 15 684 personer) och har sedan dess legat på en något högre nivå än normalt. Som framgår av figur 1

³ För mer detaljerade beskrivningar hänvisas till Coronakommissionens rapporter (exempelvis SOU 2022:10, volym 1), samt Angelov och Waldenström (2023) som beskriver pandemins inverkan på företag, arbetstagare och inkomstskillnader.

följde även antalet konkurser ett liknande mönster, med en toppnotering i april 2020 (880 konkurser), en lägre nivå mellan sommaren 2020 och mitten av 2022, och en gradvis ökning från hösten 2022 och framåt. Barometerindikatorns fall och ökningen i varslingar och antal konkurser hänger troligen till stor del samman med ökade priser för privatpersoner och företag.

Figur 1. Pandemin och elkostnadskrisen: några indikatorer.

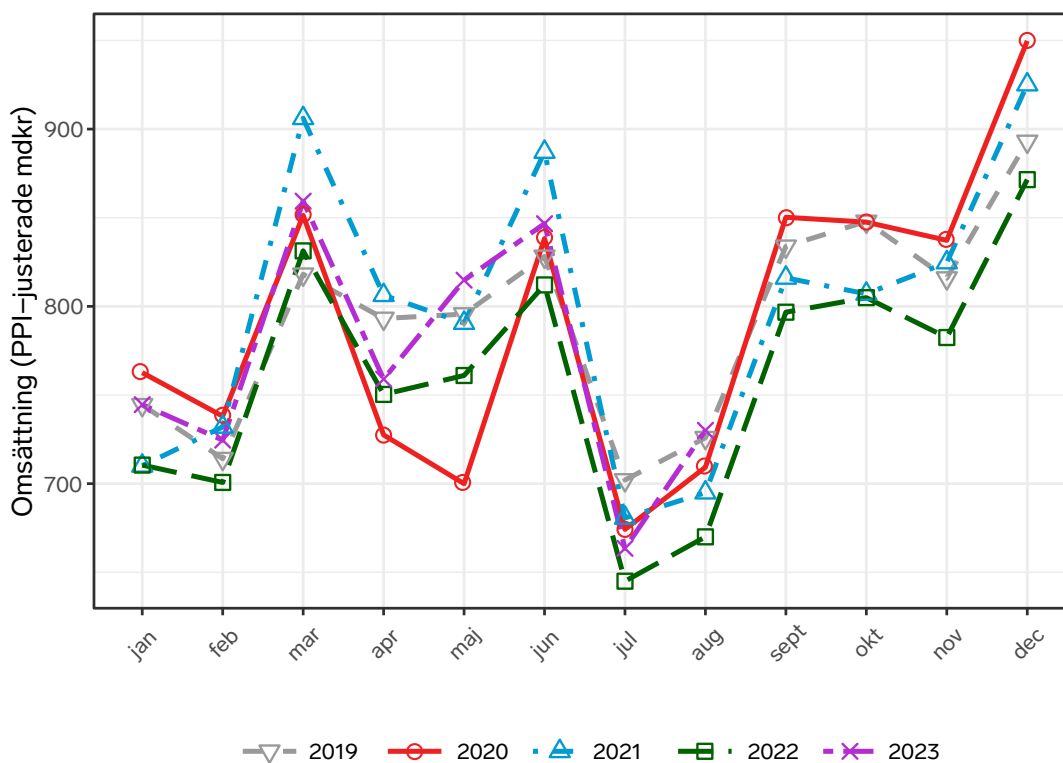
Källor: Barometerindikatorn kommer från Konjunkturinstitutet, antalet varsel är från Arbetsförmedlingen och antalet konkurser samt elpriserna kommer från SCB. Varslen avser det totala antalet personer som har varslats om uppsägning en viss månad. I antalet konkurser ingår samtliga konkurser bland aktiebolag, enskilda näringsidkare och handelsbolag. Elpriserna avser månadsgenomsnitt för typkunden *större hushåll* med förbrukning 30 000 kWh per år. Sedan 2017 saknas tidsreor hos SCB som avser näringsidkare på grund av osäkra uppgifter.

Elkostnaderna har ökat avsevärt och som redan nämnts var detta en av orsakerna till att reglerna om tillfälliga skatteanstånd förlängdes i början av 2023. I figur 1 visas månadsgenomsnitt över elpriserna i Sveriges fyra elområden.⁴ Elpriserna i de olika elområdena låg nära varandra och föll mellan januari 2019 och slutet av 2020. Därefter var de stilla i ungefär ett halvår, men började långsamt stiga efter juni 2021. Under den senare delen av 2021 steg priserna kraftigt i framför allt landets södra del (elområde 3 och i synnerhet 4). I december 2021 var exempelvis genomsnittspriset i elområde 4 mer än tre gånger så högt som motsvarande månad året innan (186,4 öre/kWh jämfört med 55,2 öre/kWh). I samband med kriget i Ukraina steg elpriserna ytterligare och i december 2022 var även elpriserna i nordligaste Sverige mycket höga (217,5 och 227,2 öre/kWh i elområde 1 respektive 2). Priserna har

⁴ Elområdena är numrerade i ordning från nordligaste Sverige (elområde 1) till Skåne, Blekinge, med mera (elområde 4). Se <https://www.svk.se/om-kraftsystemet/om-elmarknaden/elomraden/>

därefter fallit men prisskillnaden mellan det sydligaste och nordligaste elområdet är fortfarande relativt stor (103,9 jämfört med 49,8 öre/kWh, eller cirka 109 procent, i september 2023).

Figur 2. Företagens omsättning, januari 2019 – juli 2023.

Källa: Skatteverkets statistikportal (omsättning) och SCB (PPI-index). Beloppen avser PPI-justerad total omsättning för företag som momsredovisar varje månad. Basår för PPI är januari 2019.

I figur 2 visas siffror över svenska företags omsättning per månad mellan januari 2019 och juli 2023. Eftersom inflationen var betydligt högre än vanligt under den senare delen av denna period är siffrorna inflationsjusterade med producentprisindex från SCB med basår januari 2019. Omsättningssiffrorna varierar både mellan och inom åren och vi ser ett tydligt fall i omsättning under pandemins inledande fas. I Angelov och Waldenström (2023) skattas pandemins effekt på omsättningen under 2020 till hela 6 procent, det vill säga företagens genomsnittliga omsättning under perioden mars–december 2020 beräknas ha varit cirka 6 procent lägre än vad den hade varit om pandemin inte hade ägt rum. Effekten på omsättningen var enligt studien mycket ojämnt fördelad mellan olika branscher. De branscher som drabbades mest av pandemin under 2020 hotell- och restaurang (-25,6 procent) och kultur och fritid (-18,8 procent).

Det stora fallet i omsättning skedde under april och maj 2020. Vi kan sedan observera att den inflationsjusterade omsättningen återhämtade sig under resten av 2020. Som framgår av figur 2 har dock utvecklingen varit svag sedan ungefär mitten av 2021. Året därefter (2022) framstår som ett dåligt år eftersom den månadsvisa omsättningen låg lägst av alla undersökta år, förutom under april och maj (då omsättningen

var betydligt lägre 2020) och mars (då omsättningen var något lägre 2019). Siffrorna under 2023 ligger ungefär som genomsnittet under alla undersökta år, förutom 2020. Figur 2 visar sammantaget att företagens omsättning i allt väsentligt inte har förändrats mellan 2019 och 2022, trots att BNP i reala termer har ökat med ungefär 6 procent under samma period.⁵ Pandemin och elkostnadskrisen har kraftigt drabbat svenska företags omsättningstillväxt och i skrivande stund är det oklart när trenden kommer att vända.

För att lindra pandemins effekt på företagen introducerades ett antal statliga stöd. Tabell 1 visar omfattningen för ett urval av de viktigaste pandemistöden riktade till företag. Förutom de tillfälliga skatteanstånden var stödet vid korttidsarbete det största med drygt 40 miljarder 2020–2021, följt av omställningsstödet på drygt 16 miljarder. De flesta av stöden slutade gälla när pandemin var över, men de tillfälliga skatteanstånden har förlängts i omgångar. I nästa avsnitt redogörs för regelverket för de tillfälliga skatteanstånden.

Tabell 1. Utvalda Corona-åtgärder riktade till företag.

	Totalt belopp	
	2020–2021*	2020 – september 2023†
Tillfälliga anstånd med betalning av skatt	61,5 mdkr	152,9 mdkr
Stöd vid korttidsarbete	40,4 mdkr	
Omställningsstöd	16,4 mdkr	
Företagsakuten	2,7 mdkr	
Tillfällig rabatt för hyreskostnader i utsatta branscher	2,4 mdkr	

Källa: *SOU 2022:30, tabell 3.1. †Skatteverkets statistikportal.

2.2 Regelverket för tillfälliga skatteanstånd

Regelverket om skatteanstånd trädde i kraft under Covid-pandemins inledande skede. Syftet var att mildra de ekonomiska effekterna av pandemin. Den 30 mars 2020 blev det möjligt för företag att ansöka om tillfälligt anstånd med betalning av arbetsgivaravgifter, avdragen skatt eller moms.

Regelverket innebär att anståndet ska beviljas om inte särskilda skäl talar emot det. Särskilda skäl är exempelvis att företaget har mer än försumbara skulder som är överlämnade för indrivning. I detta avseende finns en skillnad jämfört med andra pandemistöden, där det som regel fanns explicita krav som skulle vara uppfyllda för att företaget skulle få stödet. För att ett företag skulle kunna få omställningsstöd med anledning av pandemin krävdes exempelvis att företagets nettoomsättning hade minskat med minst 30 procent, att minskningen berodde på pandemin, att företaget inte fick göra vinstutdelningar, med mera.

Antalet beviljade ansökningar om tillfälliga skatteanstånd som andel av samtliga ansökningar, det vill säga beviljandegraden, har varit något lägre än för omställnings-

⁵ Källa: Ekonomifakta.se

stöd (cirka 90 procent jämfört med cirka 95 procent).⁶ Detta kan framstå som oväntat med tanke på att kraven för att få tillfälliga skatteanstånd är betydligt lägre än för omställningsstöd. Skillnaden i beviljandegrad kan dock bero på att kraven är så låga att fler oseriösa ansökningar om tillfälliga skatteanstånd har kommit in jämfört med ansökningar om omställningsstöd.

Det tillfälliga skatteanståndet söktes för ett visst belopp av arbetsgivaravgifter, preliminär inkomstskatt och moms som företaget var skyldigt att betala. Förutom detta fanns ingen övre beloppsgräns. Det var möjligt att söka retroaktivt anstånd för redan inbetalda skatter och när anståndet blev beviljat skedde en överföring till företagets skattekonto.

När regelverket infördes kunde anståndet som längst gälla ett år från den dag då det beviljades. Det fanns även tidsbegränsningar på beviljandedatum för anstånden, som varierade med företagets redovisningsperioder. I de fall momsredovisningen görs årsvis kunde anståndet som längst beviljas till och med 17 januari 2022 och i övriga fall (redovisning av moms, arbetsgivaravgifter eller preliminär inkomstskatt som redovisas varje månad eller kvartal) gällde november 2021 som sista månad för beviljande. Tidsgränserna har ändrats vid flera tillfällen och för närvarande (september 2023) gäller följande bestämmelser:

- Företaget kan först söka anstånd upp till 12 månader.
- Därefter kan ansökan skickas in om förlängning upp till 12 månader.
- När maximal anståndstid närmar sig förfallodagen kan företaget ansöka om en avbetalningsplan på ytterligare 36 månader.

Detta innebär att ett stöd som var tänkt att återbetalas i en snabb takt efter pandemins upphörande kan löpa ända fram till 2028 med de nya tidsgränserna.

Sista dagen det var möjligt att ansöka om ett nytt tillfälligt skatteanstånd var den 11 september 2023 för arbetsgivaravgifter, avdragen skatt och moms som redovisas månadsvis eller kvartalsvis. För den mindre gruppen företag som redovisar helårs-moms är sista dagen den 16 januari 2024. Efter dessa datum kommer Skatteverket bara att bevilja förlängningar av redan beviljade anstånd.

Anståndet med inbetalning av skatt innebär i praktiken ett lån. Kostnaden för lånet består av den så kallade låga kostnadsräntan på skattekontot och en anståndsavgift. Anståndsavgiften var 0,2 procent fram till april 2021 och sänktes till 0,1 procent därefter. Procentsatserna ska enligt lagstiftningen tillämpas månadsvis från och med månaden efter att anståndet har beviljats. Detta innebär att en anståndsavgift på 0,1 procent motsvarar en årsränta på ungefär 1,1 procent. Kostnadsräntan och anståndsavgiften anses sammantaget motsvara en marknadsmässig ränta och kostnaden var redan från början tänkt att anpassas efter hur ränteläget förändras (Prop. 2019/20:132 s. 39 respektive s. 35). I början var kostnadsräntan 1,25 procent, men den har därefter höjts kraftigt i tre omgångar. Först fördubblades kostnadsräntan till 2,5 procent i november 2022. Mellan den 1 februari 2023 och 31 juli 2023 var den 3,75 procent och den 1 augusti 2023 höjdes den ytterligare till 5 procent.

⁶ Källa: egna beräkningar som bygger på Tabell 85 och 86 i Skatteverkets årsredovisning för 2022.

När anståndet upphör måste företaget betala hela anståndsbeloppet inklusive anståndsavgift och kostnadsränta. En intressant fråga är vad regelverket säger om de fall då företaget saknar betalningsförmåga vid anståndets upphörande. I vanliga fall när företag (aktiebolag men även andra juridiska personer såsom ekonomiska föreningar, stiftelser, mm.) inte klarar av att betala sina skatter finns ett så kallat företrädaransvar. Företrädaransvaret innebär att företagets företrädare (i regel styrelsen) kan bli personligt ansvariga för skulderna. I specialfallet när det gäller oförmåga att betala tillbaka tillfälliga anstånd finns dock en skillnad. Skatteverket har gjort ett ställningstagande om att, som huvudregel, inte ansöka om företrädaransvar mot en företrädare för obetalda skatter och avgifter som omfattats av tillfälliga anstånd. Detta gäller även för anståndsavgiften. Undantag sker om det handlar om företag som uppenbart utnyttjat möjligheterna till anstånd helt i strid med syftet med anståndsbestämmelserna.

3. Data

I rapporten används data från Skatteverket och Serrano-databasen. Uppgifterna från Skatteverket täcker samtliga juridiska personer som har fått tillfälliga skatteanstånd sedan reglerna trädde i kraft 2020 fram till och med maj 2023. I de beskrivande analyserna som avser perioden juni till september 2023 används även aggregerade uppgifter per månad från Skatteverkets statistikportal. Enskilda näringsidkare ingår inte i analysen och de allra flesta juridiska personer som finns i dataunderlaget är aktiebolag.

Uppgifterna från Skatteverket innehåller månadsdata avseende organisationsnummer, beviljat belopp och månad då beloppet beviljades. Anstånden kan betalas tillbaka helt eller delvis på förfallodatomet eller tidigare, och utifrån uppgifter om återtaget och upphört belopp beräknas den skatteskuld som varje företag har varje månad.

Serrano-databasen innehåller information från årsredovisningar för framför allt aktiebolag. Databasen bygger på uppgifter från Bolagsverket och innehåller information om företagets ålder, antal anställda, omsättning, soliditet, med mera. Genom att använda organisationsnummer kopplar vi årsuppgifter från Serrano för perioden 2007 (för företag som har fått anstånd och som var verksamma så långt tillbaka i tiden) till 2022 med de månadsvisa uppgifterna om anstånd från Skatteverket. I rapporten används även uppgifter från Serrano för företag som inte har tillfälliga skatteanstånd.

I avsnitt 4 används ett antal nyckeltal. Soliditeten beräknas i Serrano-databasen enligt följande:

$$\text{Soliditet} = \frac{\text{Justerat eget kapital}}{\text{Totala tillgångar}},$$

där *Justerat eget kapital* = [Eget kapital + Obeskattade reserver – Uppskjutna skatteskulder].

Vinstmarginalen definieras som:

$$\text{Vinstmarginal} = \frac{\text{Justerad vinst efter finansiella intäkter}}{\text{Nettoomsättning}},$$

där *Justerad vinst efter finansiella intäkter* = [Rörelseresultat (efter avskrivningar) + Finansiella intäkter] och termerna i summan är justerade för poster som påverkar jämförbarheten.

I avsnitt 5, där risken för konkurs analyseras, används följande nyckeltal:

$$NITA = \frac{\text{Justerad vinst efter finansiella intäkter och kostnader}}{\text{Totala tillgångar}}$$

$$TLTA = \frac{\text{Totala skulder}}{\text{Totala tillgångar}}$$

$$KT = \frac{\text{Kassa och banktillgodohavanden}}{\text{Totala tillgångar}}$$

I avsnitt 4.1 och 6.1 används variabler som bygger på Skatteverkets klassificering av transaktioner kopplade till tillfälliga skatteanstånd samt på egna beräkningar utifrån lagtexten. Mer specifikt studerar vi följande variabler, uttryckta i miljarder kronor per månad:

- *Beviljat belopp*: summa beviljade tillfälliga skatteanstånd.
- *Återtaget belopp*: summa skatteanstånd som skattebetalaren har återbetalat på egen begäran innan skuldens förfalldatum har löpt ut.
- *Upphört belopp*: summa skatteanstånd som skattebetalaren har återbetalat vid skuldens förfalldatum, efter anmodan från Skatteverket.
- *Ränta*: räntekostnad för skulden som beror på skulden vid respektive månad och den aktuella räntesatsen (1,25 procent, 2,50 procent, 3,57 procent respektive 5 procent beroende på period).
- *Avgift*: den administrativa avgiften som var på 0,2 procent av skulden per kalendermånad fram till april 2021 och 0,1 procent av skulden per kalendermånad därefter. Anståndsavgiften börjar tillämpas från och med månaden efter att det tillfälliga anståndet har beviljats.
- *Skuld inklusive ränta och avgift*: skulden, som är samma sak som summan utestående skatteanstånd, beräknas som skillnaden mellan beviljat belopp och summan av återtaget och upphört belopp samt ränta och avgift; anstånd som Skatteverket har begärt in men som inte har återbetalats finns kvar som en skuld. Månadskostnaden för ränta och anstånd adderas till skulden varje månad.

4. Vad kännetecknar företagen som har fått tillfälliga anstånd?

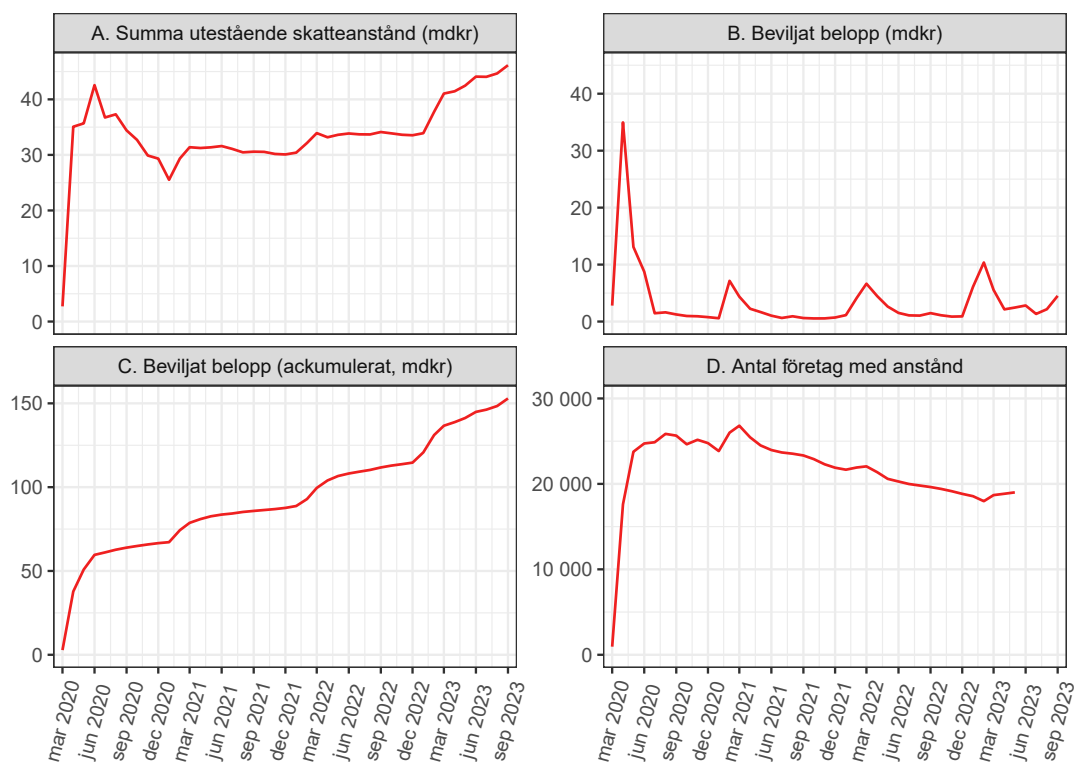
I detta avsnitt beskrivs företagen som har fått tillfälliga skatteanstånd mellan mars 2020 och maj 2023. Vi börjar med att redogöra för aggregerade månadsvisa belopp av utestående skuld, beviljat belopp, med mera, i avsnitt 4.1. I detta avsnitt visar vi också hur fördelningen av anståndsbelopp per företag har utvecklats över tid. I avsnitt 4.2 jämför vi företagen som har fått tillfälliga anstånd med övriga företag. Jämförelsen görs både före och under pandemin, samt med avseende på storlek och olika nyckeltal. I avsnitt 4.3 gör vi en liknande analys, men denna gång mot en mer rättvisande jämförelsegrupp av matchade företag som tillhör samma bransch och storleksgrupp som företagen med anstånd.

4.1 En första titt på företagen som har fått tillfälliga anstånd

Figur 3 beskriver hur de tillfälliga anståndens omfattning har utvecklats sedan regelverkets införande. I den översta vänstra delfiguren (panel A) visar vi den totala månadsvisa skatteskulden från mars 2020 till och med september 2023. Skuldstocken nådde en första topp på 42,6 mdkr i juni 2020, några månader efter att reglerna hade kommit på plats. Skulden minskade sedan under perioden fram till januari 2021 med totalt cirka 40 procent (till 25,5 mdkr), men därefter har skuldstocken gradvis ökat och toppen från juni 2020 passerades exakt tre år senare. I september 2023 hade skulden vuxit till 46,1 mdkr och ingen nedåtgående trend syns i data. Nettoökningen över tid skedde framför allt under tre perioder: januari–mars 2021; januari–mars 2022; januari–september 2023.

I panel B i figuren visas inflödet av nya beviljade belopp. Toppen nåddes under april 2020 då hela 35 mdkr i anstånd beviljades. Nya anstånd har därefter framför allt beviljats i februari 2021, mars 2022 och februari 2023. De beviljade beloppen efter februari 2023 var dock betydligt högre än motsvarande perioder 2021 och 2022. Panel C visar det ackumulerade beviljade beloppet. Detta kan sägas vara anståndens fulla omfattning över hela perioden. I september 2023 hade totalt 152,9 mdkr beviljats i tillfälliga skatteanstånd.

I panel D visas slutligen antalet företag som har ett pågående anstånd varje månad. Antalet ökade snabbt i början och nådde en första topp på cirka 25 800 företag i augusti 2020. Sedan minskade antalet något till cirka 23 800 i januari 2021 och ökade kraftigt under två månader till cirka 26 800 i mars 2021. Antalet företag som har anstånd har därefter gradvis minskat över tid och i maj 2023 hade cirka 19 000 företag anstånd. Det totala antalet företag som beviljades tillfälliga skatteanstånd någon gång under perioden fram till och med maj 2023 var 46 813.⁷

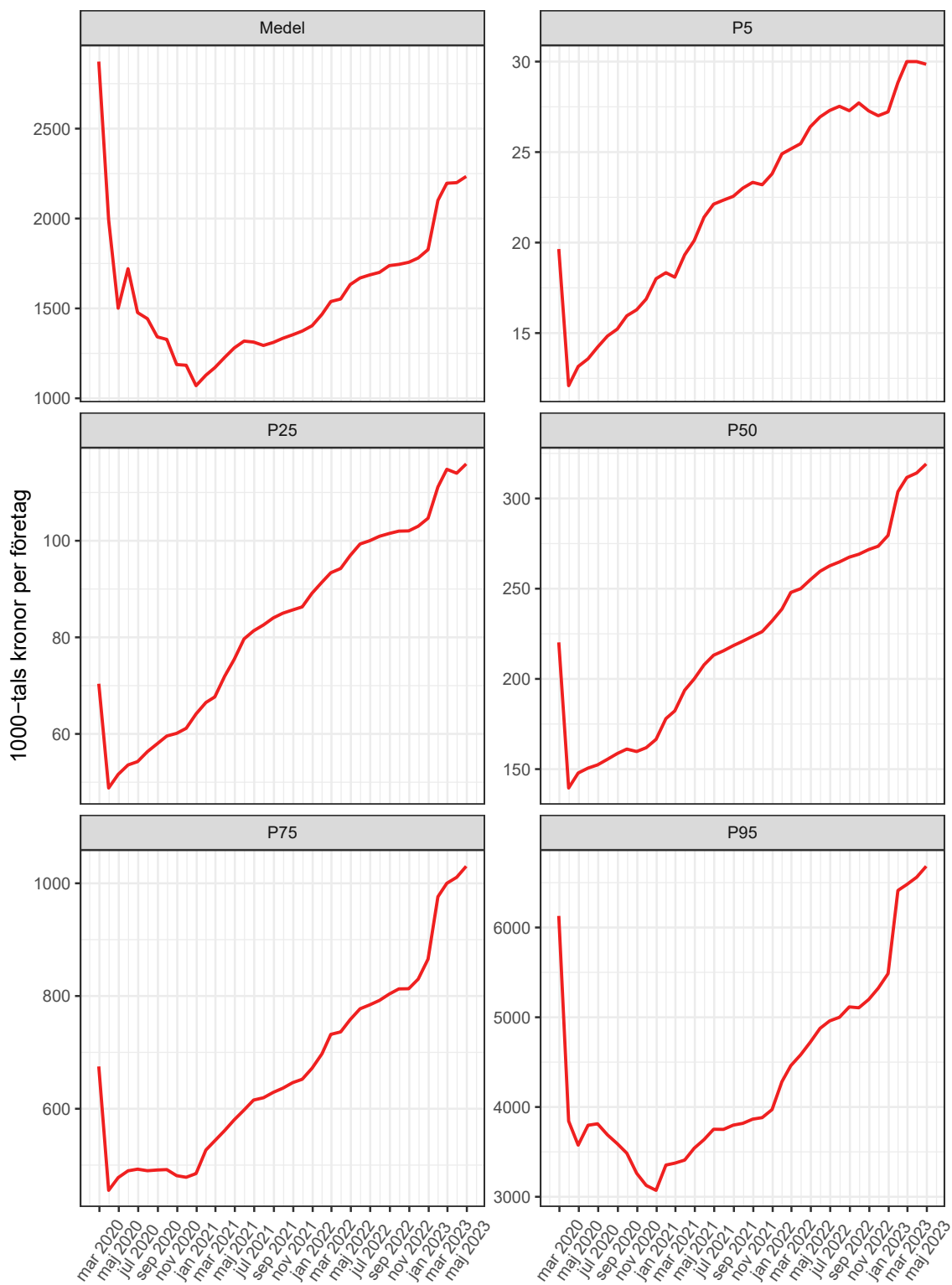
Figur 3. Summan av den totala skatteskulden som härrör från tillfälliga skatteanstånd och antal företag som har pågående anstånd.

Källa: Egen bearbetning av data på företagsnivå från Skatteverket (panel D samt övriga paneler fram till och med maj 2023) och Skatteverkets statistikportal (panel A, B och C för perioden juni–september 2023).

Anledningen till att antalet företag med anstånd gradvis har minskat sedan början av 2021, samtidigt som den totala skuldstocken har ökat, finns redovisad i figur 4. Överst till vänster i figuren, under figurrubriken ”Medel”, visas det genomsnittliga skuldstocken per företag. Toppen nåddes i mars 2020 då genomsnittsskulden var cirka 2,9 mnkr. Ett fåtal stora företag som var tidiga med att ansöka om anstånd drog upp medelvärdet, som sedan föll stadigt till 1,1 mnkr i januari 2021, i takt med att fler företag beviljades anstånd.

⁷ Som nämndes tidigare fanns även företag som beviljades anstånd men som de facto inte utnyttjade det. När även dessa läggs till blir det totala antalet företag 47 256.

Figur 4. Fördelningen över tid för den totala skatteskulden som härrör från skatteanstånd.

Källa: Egen bearbetning av data från Skatteverket.

Efter januari 2021 har dock genomsnittsskulden per företag ökat under hela perioden och i maj 2023 låg den på cirka 2,2 mnkr. Resten av figur 4 (P5–P95) visar hur skuldfördelningens percentiler har utvecklats över tid. Varje percentil avgränsar en hundradel av företagspopulationen rangordnat efter skatteskuld, från den lägsta omsättningspercentilen (P1) till den högsta (P100). Under rubriken ”P50” visas med andra ord hur medianvärdet har utvecklats över tid. Till skillnad från medelvärdet är percentilerna inte känsliga för extremvärden, det vill säga enstaka väldigt höga skuldvärden.

Sammantaget visar percentilresultaten i figur 4 att ökningen av medelvärdet efter januari 2021 inte styrs av några få företag med avvikande värden, utan återfinns i alla delar av skuldfördelningen. Däremot visar resultaten för P95 att minskningen i medelvärde mellan början av 2020 och januari 2021 påverkades av att skuldnivån bland företagen med högst skulder minskade under denna period.

4.2 Vilka skillnader finns mellan företag med respektive utan skatteanstånd?

Hittills har den beskrivande analysen byggts på uppgifter om beviljade och återbetalade anstånd från Skatteverket. I den fortsatta beskrivningen har vi kopplat på data från Serrano-databasen som bygger på företagets redovisning. De allra flesta av företagen från Skatteverket finns i Serrano-databasen (46 310 av 46 813 företag). Även om de flesta företagen finns i Serrano kan värden som avser vissa variabler saknas för vissa företag.

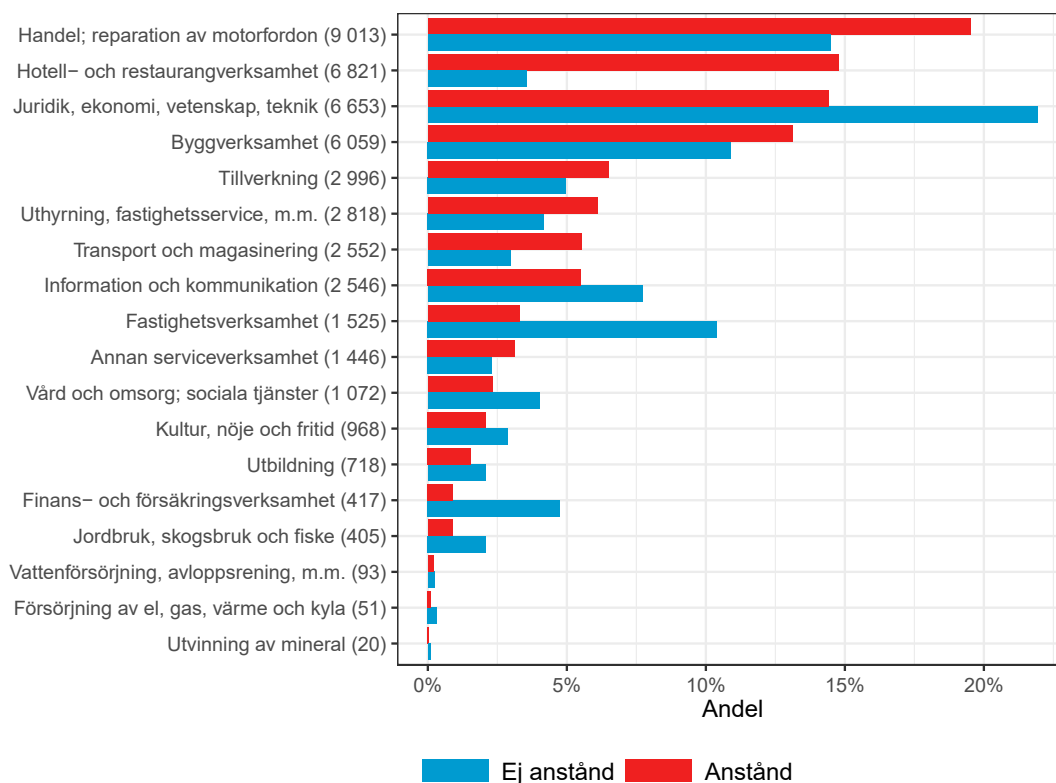
I figur 5 visar vi hur anstånden är fördelade branschvis. Branschindelningen bygger på de SNI-koder⁸ som finns i Serrano-databasen. För varje bransch i figuren visas två staplar. De översta staplarna visar andelen företag med anstånd som är verksamma i branschen. Andelarna i de översta staplarna är beräknade som antalet företag med anstånd i branschen dividerat med det totala antalet företag med anstånd. Detta innebär att de översta staplarna, alltså de som avser företag med anstånd, summerar till 100 procent. De nedersta staplarna för respektive bransch visar motsvarande andel för företag som saknar anstånd.

Figur 5 visar det finns skillnader i andelar mellan företag med och utan anstånd i nästan alla branscher. Företag med anstånd är kraftigt överrepresenterade inom handelsbranscherna och hotell- och restaurangbranschen, men även i något mindre omfattning inom tillverkningsindustrin och i byggbranschen.

Två branscher sticker ut på olika sätt. Av företagen som har fått tillfälliga skatteanstånd är 14,8 procent verksamma inom hotell- och restaurangbranschen. Denna andel är ungefär fyra gånger så stor som motsvarande andel bland företag som inte hade anstånd (3,6 procent). När det gäller finans- och försäkring är bilden den motsatta. Av företagen utan anstånd är 4,8 procent verksamma där, medan motsvarande siffra för företagen med anstånd är endast 0,9 procent, eller cirka en femtedel.

⁸ SNI står för Standard för svensk näringsgrensindelning. I denna analys använder vi SNI på avdelningsnivå. Se <https://www.scb.se/dokumentation/klassifikationer-och-standarder/standard-for-svensk-naringsgrensindelning-sni/>

Av de övriga mer betydande branscherna (sett till antalet verksamma företag) är företag med anstånd överrepresenterade inom handel och reparation av motorfordon (cirka 34,8 procent eller 5,0 procentenheter högre andel än bland övriga företag) och byggverksamhet (cirka 20,4 procent eller 2,2 procentenheter högre andel). Juridik och ekonomi är en stor bransch med relativt få företag med anstånd: cirka 21,9 procent av företagen utan anstånd är verksamma här medan siffran bland företag med anstånd är cirka 14,4 procent.

Figur 5. Branschandelar för företag med anstånd och övriga.

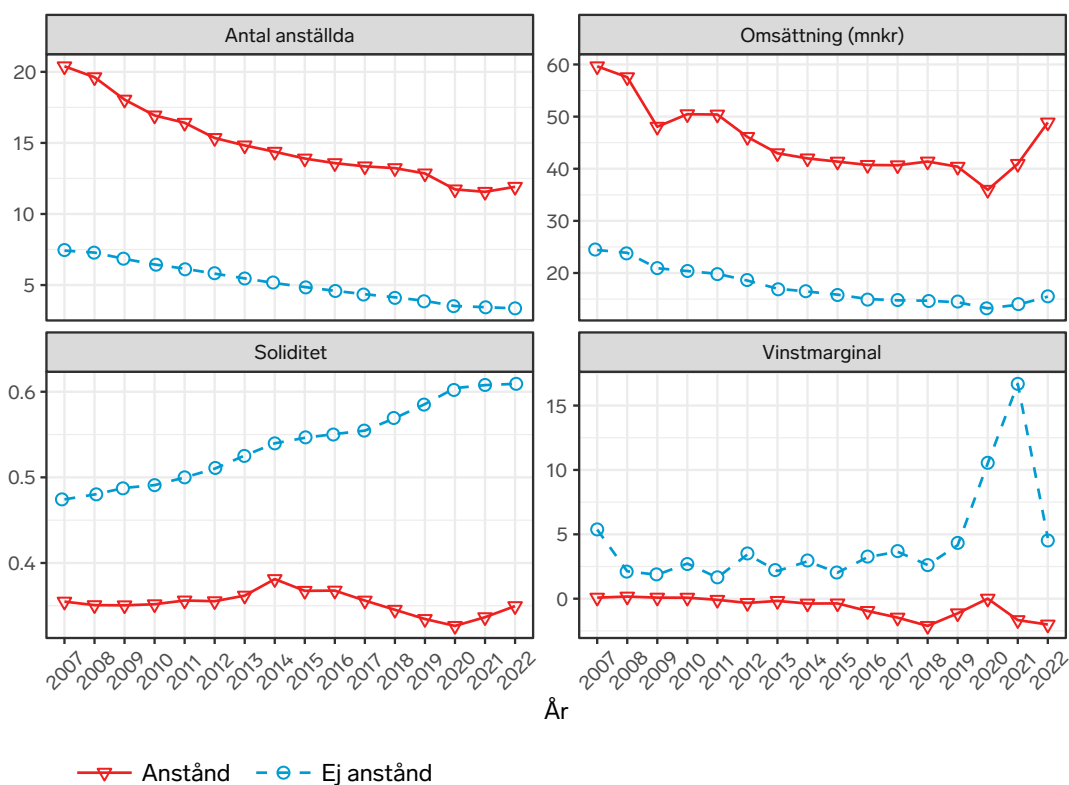
Källa: Egen bearbetning av data från Skatteverket och Serrano. Not: Siffrorna inom parentes avser antalet företag med tillfälliga skatteanstånd i respektive bransch. För 640 företag med anstånd saknas information om bransch.

I figur 6 visar vi skillnaden mellan företag med respektive utan anstånd avseende antal anställda, omsättning, soliditet och vinstmarginal. Vi presenterar också hur skillnaden har utvecklats över tid. Figuren bygger på uppgifter från Skatteverket om företag som har blivit beviljade anstånd någon gång under perioden 2020–2023. Till dessa uppgifter har vi med hjälp av organisationsnummer kopplat på data från Serrano-databasen och hämtat företagsinformation för åren 2007 till 2022, både för företag med och utan anstånd.

Företagspopulationen som ingår i figur 6 består av företag som fanns i Serrano 2020–2022 och som antingen har fått eller inte fått några anstånd. Denna företagspopulation följs sedan bakåt i tiden. En del av företagen som fanns 2020–2022 startades någon gång under perioden 2008–2019, det vill säga de fanns inte under hela undersökningsperioden. I dessa fall tas företag in i jämförelsen det år de först

förekommer i Serrano. Siffran på genomsnittsumsättning för ett visst år, säg 2010, för respektive grupp avser med andra ord företag som fanns i Serrano 2020–2022 och som också fanns med 2010. Urvalet innebär alltså att företag som fanns före 2020 men inte 2020–2022, i praktiken tas bort från analysen. Tanken med detta är att jämförelsen med gruppen som har fått anstånd blir något mer rättvisande, eftersom företag med anstånd per definition fanns 2020–2022. Längre ner i rapporten gör vi ett försök att ytterligare förbättra jämförbarheten.

I de översta två panelerna i figur 6 visas årsmedelvärden för antal anställda och omsättning för båda grupperna. Ett tydligt resultat är att företag med anstånd är i genomsnitt större än företag som inte fått anstånd, sett till både anställda och omsättning. I båda grupperna har den genomsnittliga företagsstorleken minskat över tid. Gruppskillnaderna i storlek har varit i stort sett konstanta, förutom under de sista två åren då omsättningen bland företag med tillfälliga anstånd har ökat snabbare.

Figur 6. Företag som har fått anstånd jämfört med resten av företagspopulationen.

Källa: Egen bearbetning av data från Skatteverket och Serrano.

I den nedre delen av figur 6 visas två vanligt förekommande nyckeltal: soliditet och vinstmarginal (se avsnitt 3 för variabeldefinitioner). Soliditeten anger hur stor del av företagets tillgångar som finansierats av eget kapital och används vid bedömningar av företagets långsiktiga betalningsförmåga. Av det skälet är variabeln ett relevant mått när skatteinstånden analyseras.

Vinstmarginalen är ett vanligt förekommande mått på lönsamheten i ett företag. Den visar hur stor vinst som genereras i relation till omsättningen. Måttet kan betraktas som en ögonblicksbild över företagets förmåga att tjäna pengar, medan soliditeten är ett mer långsiktigt mått på företagets välmående. Enkelt uttryckt kan en god vinstmarginal under en längre period leda till förbättrad soliditet.

Figur 6 avslöjar stora skillnader i hur välmående företag i båda grupperna är. Den genomsnittliga soliditeten i företag med anstånd har ökat mellan 2007 och 2014 från 0,35 till 0,38 (där det sista medelvärdet möjligen drivs av ett enskilda extremt värde), men har därefter sjunkit gradvis och var återigen 0,35 år 2022. Bland företag utan anstånd ökade soliditeten kontinuerligt under hela perioden, från 0,47 år 2007 till 0,61 år 2021. Skillnaden mellan grupperna har med andra ord varit stor under hela perioden, och dessutom ökat kraftigt över tid. Vi kan från figuren se att både soliditeten och vinstmarginalen ökade kraftigt under pandemin för de företag som inte hade tillfälliga skatteanstånd, medan bägge måtten var fortsatt låga under pandemin för de företag som fått tillfälliga skatteanstånd.

Sett till hur soliditeten fördelar sig bland företagen är skillnaderna betydande mellan företag som fått och inte fått tillfälliga skatteanstånd. Året före pandemin, 2019, låg soliditeten bland företag med anstånd på 28:e percentilen. Det innebär alltså att endast 28 procent av samtliga företag hade en soliditet som var lägre än snittet för företag med anstånd. Företagen som inte hade anstånd låg nära medianen (50:e percentilen i fördelningen). Dessa siffror avslöjar stora gruppskillnader i företagets långsiktiga betalningsförmåga och väcker därför frågor om möjligheten till återbetalning av skatteanstånden, något som behandlas närmare i avsnitt 6. Det bör också nämnas att det finns stor individuell variation i båda grupperna när det gäller soliditet och även andra mått. Längre fram i avsnittet görs därför en mer detaljerad beskrivning av hur soliditetsskillnaderna mellan grupperna fördelar sig.

Resultaten som presenteras i Figur 6 visar också att det finns stora gruppskillnader när det gäller företagets vinstmarginal. Företag med anstånd har haft en låg genomsnittlig vinstmarginal under varje år som studeras. Värdena för 2007–2011 låg nära noll. Från och med 2012 har dock vinstmarginalen i gruppen i snitt varit negativ och trenden har med några få undantag varit nedåtgående. Bland övriga företag har vinstmarginalen, efter ett fall i samband med finanskrisen (2007–2008), varit i stort sett oförändrad mellan 2008 och 2018. Under perioden 2019–2021, alltså även under de första två pandemiåren, har vinstmarginalen bland företag utan anstånd ökat kraftigt.

4.3 Jämförelse med matchade företag

Att jämföra företag som har fått anstånd med hela övriga företagspopulationen är intressant, men är också på flera sätt missvisande. Som vi observerat tidigare finns det betydande skillnader i branschfördelning och storlek mellan de företag som fått respektive inte fått skatteanstånd. En del av gruppskillnaderna i soliditet och vinstmarginal kan därmed bero på skillnader mellan branscher eller företagsstorlek och inte på om företagen har fått tillfälliga skatteanstånd. För att undersöka detta

närmare har vi skapat en mer rättvisande jämförelsegrupp för företagen med anstånd genom att använda så kallad matchning. Matchning används vanligen vid effektskattningar, men här använder vi ansatsen endast för att förbättra jämförbarheten mellan grupperna.

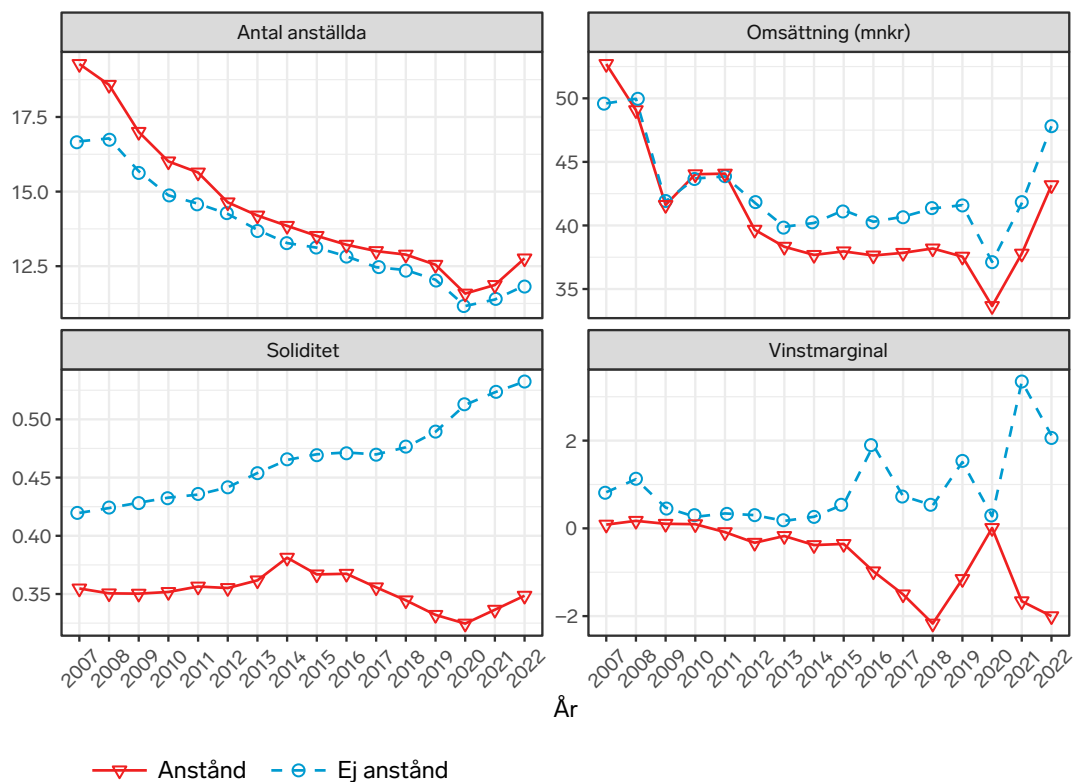
Matchningsansatsen innebär att varje företag med anstånd paras ihop med en tvilling, det vill säga ett jämförbart företag utan anstånd. Vi gör inga anspråk på att grupperna är fullt jämförbara, men vill åtminstone korrigera för uppenbara skevheter vid gruppjämförelsen. Tvillingen väljs från Serrano-databasen ur företagspopulationen som fanns samma år som anståndet beviljades, samt tillhörde samma bransch och samma storleksgrupp som företaget med anstånd. Eftersom anstånden beviljades 2020–2023, men Serrano-data saknas för 2023, används företagspopulationen för 2022 för det sista anståndsåret. Med bransch avses SNI-kod på tvåsiffernivå⁹ och variabeln storleksgrupp bygger på antal anställda¹⁰ och hämtas från Serrano-databasen. Matchningsmetoden som används är så kallad exakt matchning och kan resultera i att fler än en tvilling hittas åt ett företag med anstånd. Om det sker väljs en av tvillingarna slumpmässigt. För vissa företag med anstånd hittas ingen tvilling, men det handlar endast om ett fåtal. Exempelvis saknade endast 0,3 procent av företagen som hade fått anstånd 2020 tvilling (91 av totalt 29 616 med fullständiga data på bransch och storleksgrupp).

I figur 7 visas jämförelsen mellan företag med anstånd och den matchade jämförelsegruppen. Branschfördelningen är nu per definition densamma i båda grupperna och matchningen resulterar som väntat i betydligt bättre jämförbarhet mellan grupperna när det gäller antal anställda och omsättning. Vi ser att både antalet anställda och omsättningen har minskat över tid i båda grupperna, men minskningen har varit något större i gruppen med anstånd. Det viktigaste resultatet i figur 7 är att gruppskillnaderna i soliditet och vinstmarginal som vi såg tidigare i figur 6 består även när vi har gjort grupperna mer lika när det gäller bransch och storlek. Företag med anstånd är med andra ord betydligt mindre välmående än jämförbara företag utan anstånd och skillnaderna har ökat avsevärt under många år före pandemin.

Figur 6 och 7 avser genomsnittsskillnader i soliditet och vinstmarginal. Det är intressant att studera om gruppskillnaderna finns bland både mer och mindre välmående företag, eller om resultaten drivs av ett fåtal företag med anstånd som har ovanligt låg soliditet eller vinstmarginal. I figur 8 visas en gruppjämförelse med avseende på soliditet separat för olika percentilgrupper. I figuren används samma matchade jämförelsegrupp som i figur 7. För percentilgruppen P0–1 visas genomsnittssoliditeten för företag med respektive utan anstånd vars soliditet tillhör den understa hundra delen, och övriga grupper är definierade enligt samma princip. Mönstret i figur 8 är tydligt: gruppskillnaderna i soliditet som vi såg tidigare drivs inte av ett fåtal extrema värden utan finns i alla delar av fördelningen, det vill säga både bland företag som är välmående och sådana som är mindre välmående.

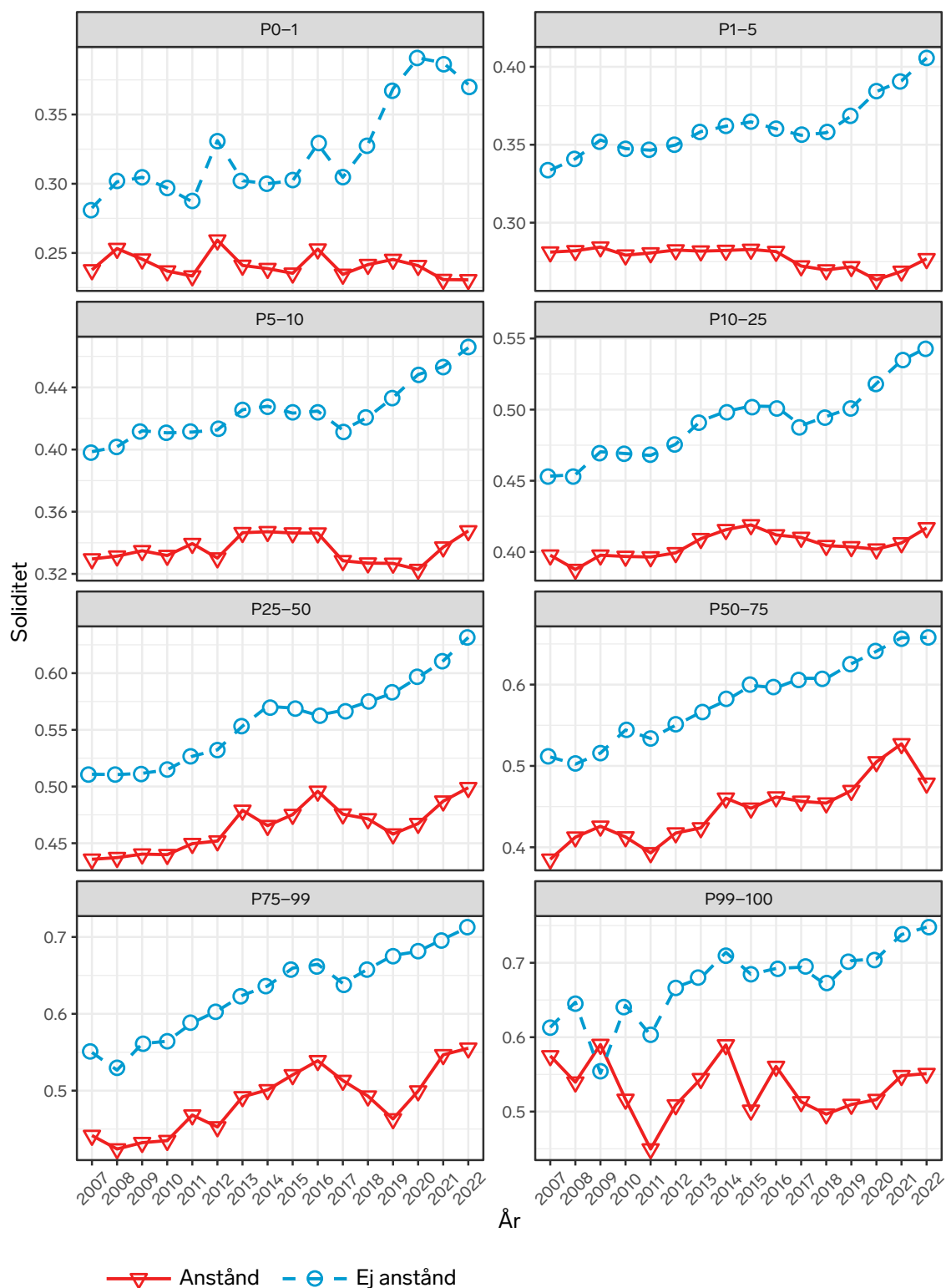
⁹ SNI på tvåsiffernivå betecknas av SCB som huvudgrupp. Se <https://www.scb.se/dokumentation/klassifikationer-och-standarder/standard-for-svensk-naringsgrensindelning-sni/>

¹⁰ Det finns 8 storleksgrupper: en grupp med företag utan anställda och 7 övriga grupper med följande antal anställda i respektive grupp: 1–4; 5–9; 10–19; 20–49; 50–99; 100–199; 200 eller fler.

Figur 7. Företag som har fått anstånd jämfört med matchade företag i samma bransch och storlek som inte har fått anstånd.

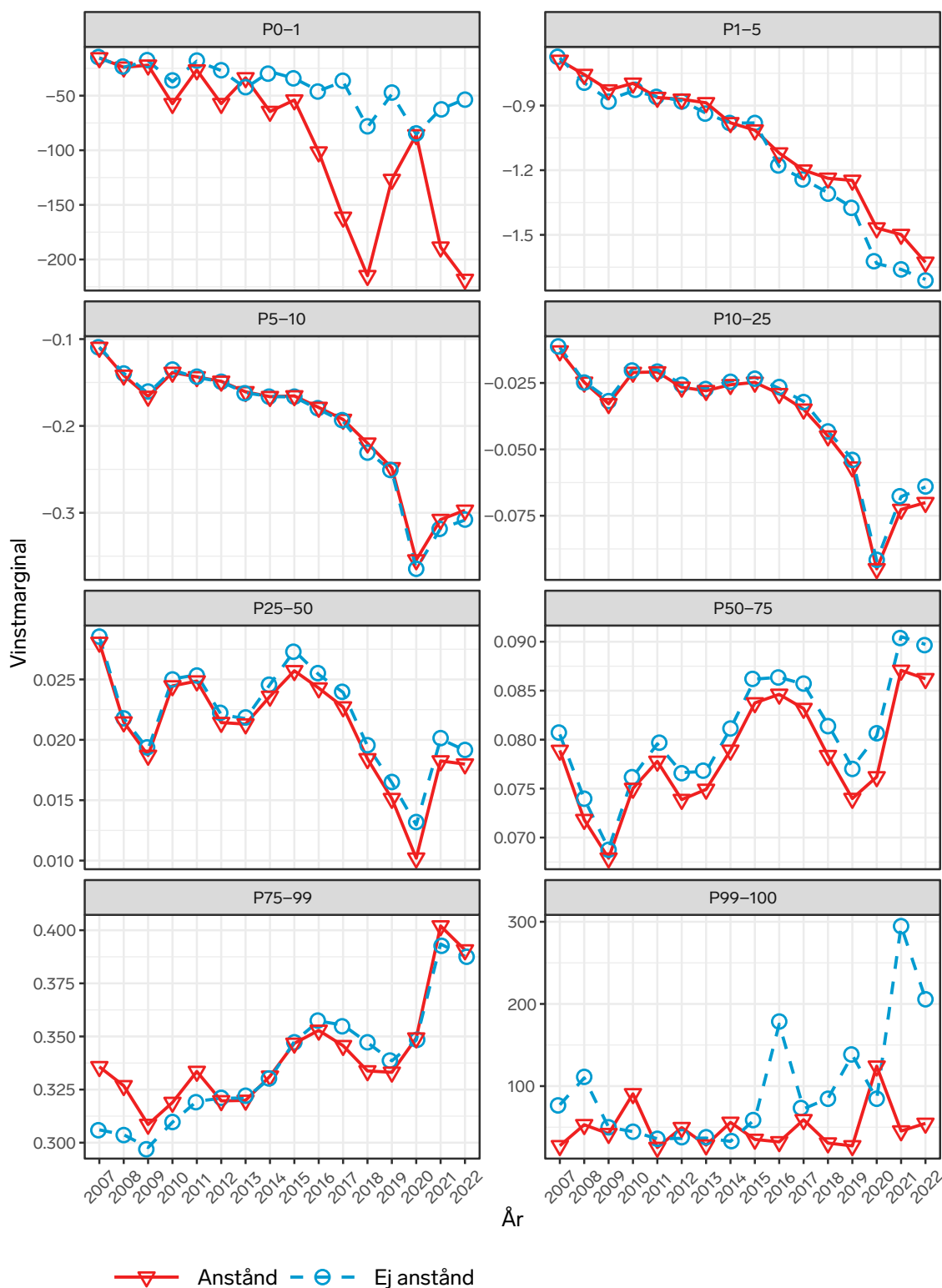
Källa: Egen bearbetning av data från Skatteverket och Serrano.

Figur 8. Soliditet i olika percentilgrupper för företag som har fått anstånd jämfört med matchade företag i samma bransch och storleksgrupp som inte har fått anstånd.

Källa: Egen bearbetning av data från Skatteverket och Serrano.

Figur 9. Vinstmarginal i olika percentilgrupper för företag som har fått anstånd jämfört med matchade företag i samma bransch och storlek som inte har fått anstånd.

Källa: Egen bearbetning av data från Skatteverket och Serrano.

När det gäller vinstmarginal (figur 9) finns vissa skillnader. De största vinstskillnaderna finns i den understa (P0–1) och översta (P99–100) percentilgruppen. I P25–50 och P50–75 är skillnaderna systematiska (lägre vinstmarginal bland företag med anstånd) men mindre i storlek. I P1–P5 har företag med anstånd något högre vinstmarginal än övriga företag under periodens senaste del. I övriga percentilgrupper är skillnaderna generellt små och växlar något över tid. Sammanfattningsvis avslöjar figur 9 att genomsnittsskillnaderna i vinstmarginal som vi såg i figur 7 framför allt drivs av företag med den lägsta respektive högsta vinstmarginalen, och i mindre utsträckning av företag mellan 25:e och 75:e percentilen.

5. Företagskonkurser

I detta avsnitt tittar vi närmare på företagskonkurser. Huvudsyftet är att jämföra konkursrisken mellan företag som har beviljats tillfälliga skatteinstånd och företag i den övriga företagspopulationen. Vi skattar en så kallad durationsmodell för konkursrisken som bygger på den empiriska forskningen på området. Modellen används i ett första steg till att studera sambandet mellan olika företagsegenskaper och sannolikheten att ett företag går i konkurs vid en viss tidpunkt. I ett andra steg görs prediktioner av andelen företag med respektive utan anstånd som enligt modellen förväntas gå i konkurs. Frågan är relevant när det gäller tillfälliga skatteinstånd eftersom företagets förmåga att betala tillbaka sina anstånd är direkt beroende av bland annat konkursrisken.

Modellen för konkursrisk bygger på Shumway (2001), som är den vanligaste utgångspunkten för empiriska studier som analyserar risken för konkurs. Enligt denna studie är det lämpligare att använda en durationsmodell än en statisk modell, som var vanligast i den empiriska forskningen fram till dess, för att analysera konkursrisken. Det huvudsakliga problemet med statistiska konkursriskmodeller är att de dels inte klarar av att ta hänsyn till att företagsegenskaper ändras över tid, dels till tid i sig. Företag som ett visst år framstod som välmående kan med tiden försämrats och till slut gå i konkurs. Statiska modeller skattar per definition ett statistiskt samband mellan sannolikheten att gå i konkurs och företagsegenskaper som mäts vid ett enda tillfälle. Det vanligaste inom forskningen fram till Shumway (2001) var att skatta sambandet mellan konkurs under ett visst år och företagskaraktäristika, oftast olika nyckeltal, året före. Problemet med denna ansats är att valet av tidpunkt då nyckeltalen observeras helt styrs av utfallsvariabeln, det vill säga en kategorisk variabel som har värdet ett om företaget har gått i konkurs och noll annars. Detta skapar statistiska skevheter i skattningarna. Fördelen med en durationsmodell är att det går att inkludera nyckeltalens hela historik under flera år före konkursen och att valet av när nyckeltalen observeras inte är godtyckligt.

I denna rapport används en så kallad Cox Proportional Hazards-modell (CPH)¹¹ för att skatta konkursrisken. Modellen som föreslås i Shumway (2001) kan sägas vara ett specialfall av CPH och bygger på fler modellantaganden. I rapporten skattas CPH med tidsvarierande företagsegenskaper (nyckeltal, storlek och bransch). Nyckeltalen som används beskrivs längre fram i texten. Utgångspunkten är Serrano-databasen

¹¹ Se Cox (1972). CPH med tidsvarierande förklaringsvariabler, som används i denna rapport, beskrivs exempelvis i avsnitt 179.1 i Cameron och Trivedi (2005).

med företagsdata som observeras årsvis över tid. Modellen skattas för perioden 2007–2019, det vill säga till och med året före pandemin och de tillfälliga skatteanstånden. Varje år observeras nyckeltalen för samtliga företag och ett fåtal företag går i konkurs varje år.

Modellens skattningar bygger, enkelt uttryckt, på följande information.¹² För det första är det känt att företagen överlevde fram till konkursåret. Data innehåller också information om vilka nyckeltal företag som gick respektive inte gick i konkurs hade vid varje tidpunkt räknat från observationsfönstrets start (2007) till en eventuell konkurs, eller högercensurering, år 2019. Högercensurering syftar här på att utfallet (konkurs eller fortsatt överlevnad) är endast delvis känt för företag som under observationsperioden (2007–2019) inte har gått i konkurs: vi vet att de överlevde fram till 2019, men vet av förståeliga skäl inte om eller när de eventuellt går i konkurs i framtiden.

Förklaringsvariablerna i modellen har valts utifrån vanligt förekommande nyckeltal i forskningslitteraturen och datatillgång (Serrano). Inspirationen till nyckeltalen bygger på Campbell med flera (2008), vilket är en tongivande artikel på området. Vi har dock inte tillgång till samtliga nyckeltal som används och variabeldefinitionerna skiljer i vissa detaljer beroende på skillnader i datatillgång. Campbell med flera. (2008) använder två versioner av nyckeltalen: en där företagets totala tillgångar bygger på redovisningsdata (som i Serrano) och en som bygger på marknadsdata (som endast finns för noterade bolag och som vi saknar). I Campbell med flera. (2008) används nyckeltalen NITA, TLTA och KT (se avsnitt 3 för definitioner).¹³

NITA är ett vinstmått som är starkt korrelerat med vinstmarginalen och TLTA kan sägas vara en spegelbild av soliditeten. Eftersom vinstmarginalen och soliditeten är vanligt förekommande i en svensk kontext har vi i den huvudsakliga empiriska specifikationen valt att använda dessa mått istället för NITA och TLTA. Skattningarna påverkas inte nämnvärt av det valet och för transparens inkluderas även skattningar med NITA och TLTA i resultattabellerna. Likt Campbell med flera. (2008) och andra studier använder vi laggade värden med ett år för nyckeltalen.

Innan vi går vidare till skattningsresultaten är det värt att nämna att CPH är en icke-linjär modell vars skattade koefficienter är något svårare att tolka än skattningarna från exempelvis linjär regression. Efter lämplig transformation av förklaringsvariablerna och parameterskattningarna är dock tolkningen förhållandevis enkel. Exempelvis kan följande typer av slutsatser dras av skattningarna: *”När övriga variabler hålls konstanta är en soliditet som ligger över 75:e percentilen förknippad med X procent lägre risk för konkurs jämfört med soliditet under 25:e percentilen”*.

I tabell 2 visas CPH-skattningarna av konkursrisken. Dessa är som nämndes ovan något svåra att tolka och vi kommer av det skälet att transformera dem i nästa steg. Men innan vi gör det är det värt att nämna att samtliga skattningar är statistiskt signifikanta. Som det kommer att framgå längre fram är de också ekonomiskt

¹² För tekniska detaljer om modellen hänvisas till avsnitt 17.9.1 i Cameron och Trivedi (2005).

¹³ KT kallas för CASHTA eller Cash to Total Assets i Campbell med flera. (2008).

signifikanta. I den första kolumnen i tabellen skattas modellen med nyckeltalen som inte har transformerats, det vill säga som kontinuerliga variabler. Tecknen är som förväntat negativa: högre soliditet är exempelvis förknippat med lägre sannolikhet för konkurs, allt annat lika. Detsamma gäller övriga nyckeltal. I modell (2) i tabell 2 har vi även lagt till kategoriska variabler för bransch enligt företagens SNI-kod.¹⁴ Att lägga till branschtillhörighet ändrar inte skattningarna för nyckeltalen nämnvärt.

I modell (3) används kvartilgruppsindelade nyckeltal som variabler i modellen. Syftet med det är att förbättra skattningarnas tolkningsbarhet. Skattningarna för de olika kvartilgruppsindelade nyckeltalen (soliditet, KT och vinstmarginal) är i relation till respektive nyckeltal under 25:e percentilen. Skattningarna -0,7, -1,1 och -1,4 för soliditet speglar med andra ord skillnaden i konkursrisk mellan företag som har soliditet i gruppen P25–50, P50–75 respektive P75–100, jämfört med referensgruppen P0–25. I den sista kolumnen i tabell 2 redovisas skattningar när variablerna NITA och TLTA från Campbell med flera. (2008) har använts istället för vinstmarginal och soliditet. Det är enklare att diskutera eventuella skillnader mellan skattningarna när parametrarna har transformerats, vilket vi gör härnäst.

I tabell 3 visas transformerade parameterskattningar (så kallade hazard-kvoter) från modellen med kvartilgruppsindelade nyckeltal med kontroll för bransch med soliditet och vinstmarginal respektive TLTA och NITA som förklaringsvariabler. Hazard-kvoten (HR) på 0,50 för Soliditet P25–50 i modell (1) ska tolkas enligt följande: Konkursrisken för företag som har soliditet i percentilgruppen P25–50 är 50 procent (= 100–50) lägre än konkursrisken för företag som befinner sig i P0–25, allt annat lika. Skattningarna för nyckeltal och företagsgrupp är i hög grad signifikanta i ekonomiska termer. Den största betingade skillnaden i konkursrisk är mellan företag med soliditet i P75–100 och referensalternativet P0–25: där är den betingade skillnaden hela 75 procent.

¹⁴ Här används SNI-avdelning. Se <https://www.scb.se/dokumentation/klassifikationer-och-standarder/standard-for-svensk-naringsgrensindelning-sni/>

Tabell 2. Skattningar från en CPH-modell av konkursrisken.

	(1)	(2)	(3)	(4)
soliditet	-2,536***	-2,697***		
	(0,031)	(0,032)		
KT	-1,996***	-2,122***		
	(0,036)	(0,037)		
vinstmarg	-0,171***	-0,143***		
	(0,005)	(0,005)		
soliditet P25–50			-0,696***	
			(0,016)	
soliditet P50–75			-1,098***	
			(0,022)	
soliditet P75–100			-1,372***	
			(0,026)	
TLTA P25–50				0,214***
				(0,027)
TLTA P50–75				0,598***
				(0,025)
TLTA P75–100				1,204***
				(0,024)
KT P25–50			-0,576***	-0,563***
			(0,015)	(0,015)
KT P50–75			-1,005***	-1,025***
			(0,020)	(0,020)
KT P75–100			-1,319***	-1,437***
			(0,027)	(0,028)
Vinstmarginal P25–50			-0,683***	
			(0,015)	
Vinstmarginal P50–75			-0,981***	
			(0,020)	
Vinstmarginal P75–100			-1,074***	
			(0,027)	
NITA P25–50				-0,857***
				(0,016)
NITA P50–75				-1,123***
				(0,020)
NITA P75–100				-0,596***
				(0,021)
Kategoriska variabler för storleksgrupp	✓	✓	✓	✓
Kategoriska variabler för bransch		✓	✓	✓
Antal observationer	4 910 171	4 910 171	4 910 171	4 910 171

Not: *p < 0,1; **p < 0,05; ***p < 0,01. (1) Kontinuerliga nyckeltal (2) Kontinuerliga nyckeltal och bransch (3) Kvartilgruppsindelade nyckeltal och bransch (4) Kvartilgruppsindelade nyckeltal från Campbell med flera. (2008).

Tabell 3. CPH-modell av konkursrisken: transformerade parametrar (hazard-kvoter).

	(1)	(2)
<i>Soliditet P0–25 (referens)</i>	1,00	
Soliditet P25–50	0,50	
Soliditet P50–75	0,33	
Soliditet P75–100	0,25	
<i>TLTA P0–25 (referens)</i>		1,00
TLTA P25–50		1,24
TLTA P50–75		1,82
TLTA P75–100		3,33
<i>KT P0–25 (referens)</i>	1,00	1,00
KT P25–50	0,56	0,57
KT P50–75	0,37	0,36
KT P75–100	0,27	0,24
<i>Vinstmarginal P0–25 (referens)</i>	1,00	
Vinstmarginal P25–50	0,51	
Vinstmarginal P50–75	0,37	
Vinstmarginal P75–100	0,34	
<i>NITA P0–25 (referens)</i>		1,00
NITA P25–50		0,42
NITA P50–75		0,33
NITA P75–100		0,55
<i>Inga anställda (referens)</i>	1,00	1,00
1–4 anställda	1,2	1,27
5–9 anställda	1,23	1,35
10–19 anställda	1,20	1,32
20–49 anställda	0,98	1,07
50–99 anställda	0,63	0,69
100–199 anställda	0,42	0,47
200– anställda	0,30	0,33
<i>Hotell- och restaurangverksamhet (referens)</i>	1,00	1,00
Annan serviceverksamhet	0,84	0,87
Byggverksamhet	1,09	1,10
Fastighetsverksamhet	0,12	0,11
Finans- och försäkringsverksamhet	0,41	0,36
Försörjning av el, gas, värme och kyla	0,14	0,11
Handel; reparation av motorfordon	0,88	0,92
Information och kommunikation	0,58	0,55
Jordbruk, skogsbruk och fiske	0,26	0,23
Juridik, ekonomi, vetenskap, teknik	0,52	0,48
Kultur, nöje och fritid	0,54	0,53
Tillverkning	0,79	0,77
Transport och magasinering	0,82	0,77
Utbildning	0,66	0,66
Uthyrning, fastighetservice, med mera	1,03	1,03
Utvinning av mineral	0,48	0,42
Vattenförsörjning, avloppsrening, med mera	0,71	0,68
Vård och omsorg; sociala tjänster	0,56	0,50

Not: Siffrorna bygger på parameterskattningarna från modell (3) och (4) i tabell 2. Värdet för soliditet P25–50 i första kolumnen ges till exempel av $\exp(-0,696) = 0,50$. (1) Kvartilgruppsindelade nyckeltal och bransch; (2) Kvartilgruppsindelade nyckeltal från Campbell med flera. (2008) och bransch.

Som en sista analys i detta avsnitt använder vi modellskattningarna från modell (3) i tabell 2, som bygger på data för 2007–2019, för att göra årsvisa prediktioner av konkursrisken för perioden 2020–2024.¹⁵ Analysen görs separat för företag som har fått anstånd och för övriga företag, där hypotesen är att den predikterade konkursrisken är högre för företag med anstånd. Notera att CPH-modellen inte innehåller information om anstånd som förklaringsvariabel. Gruppkillnaderna i predikerad konkursrisk kan därmed endast uppstå på grund av att företag med anstånd har en annan uppsättning av nyckeltal än övriga företag. Exempelvis har tidigare resultat visat att företag med anstånd har betydligt sämre soliditet än övriga (figur 6) och att sämre soliditet är förknippad med högre konkursrisk (tabell 2). Det är ändå intressant att sätta siffror på skillnaderna i termer av konkursrisk eftersom det måttet är direkt relaterat till företagets återbetalningsförmåga.

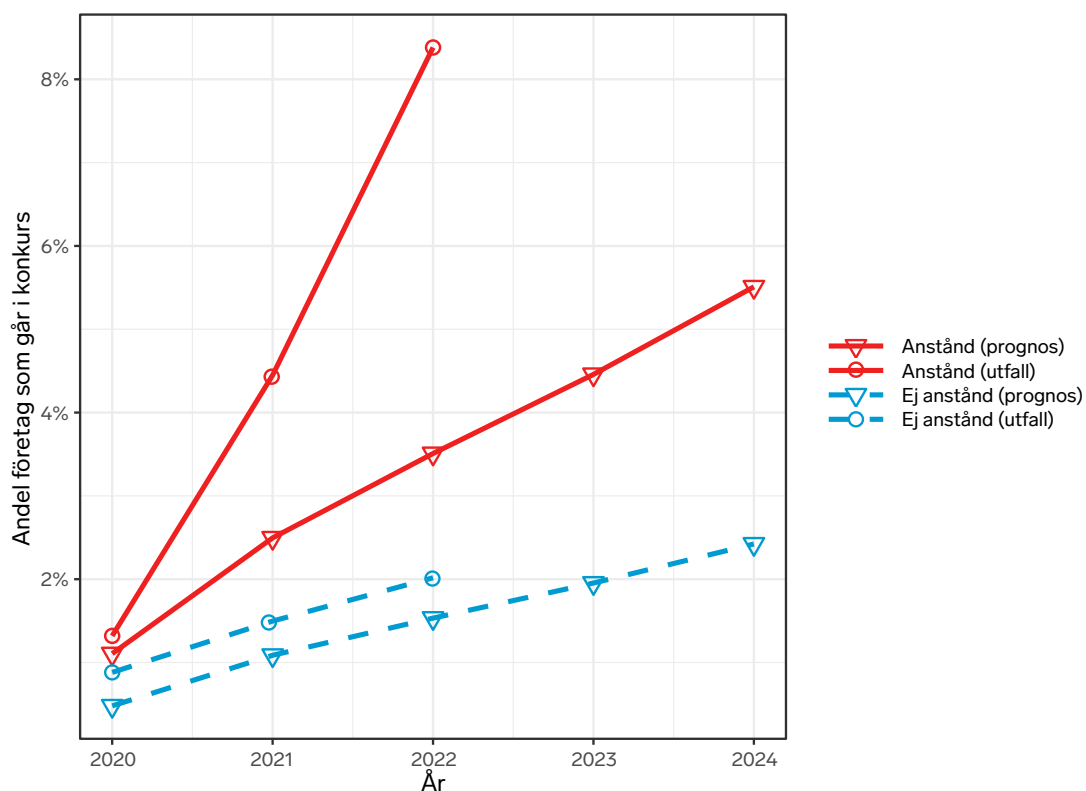
I figur 10 visas den predikterade sannolikheten för konkurs för perioden 2020 till 2024 för företag med respektive utan anstånd. Detta betecknas i figuren som prognos. För företag med anstånd går konkursrisken upp från 1,1 till 5,5 procent mellan 2020 och 2024 och motsvarande siffror för övriga företag är 0,5 till 2,3 procent. Den predikterade konkursrisken för företag med anstånd är med andra ord cirka 130 procent högre än för övriga. Det är värt att notera att denna bedömning bygger helt och hållet på data före 2020 då de tillfälliga anstånden infördes. Tolkningen av detta är att företagen som sökte och beviljades tillfälliga anstånd inte enbart var drabbade av pandemin, utan hade strukturella problem långt före pandemin.

I figur 10 visas också andelen företag i båda grupperna som gick i konkurs 2020, 2021 och 2022. Dessa siffror, som betecknas som utfall i figuren, kommer från Serrano-databasen. Beräkningen utgår från företag som fanns i Serrano-databasen 2019. Siffran för 2020 visar hur stor andel i respektive grupp som hade gått i konkurs året efter. Värdet för 2021 visar hur stor andel av företagen som fanns i Serrano 2019 hade gått i konkurs under en tvåårsperiod (det vill säga i 2020 eller 2021), och motsvarande gäller värdet för 2022. De faktiska konkurserna avslöjar att gruppkillnaden blev större i verkligheten än i prognosen. Den predikterade konkursrisken var endast något högre än de faktiska konkurssiffrorna för företag utan anstånd och skillnaden ökade inte över tid. Modellen underskattade dock kraftigt risken bland företag med anstånd för åren 2021 och 2022. Exempelvis predikterade modellen att konkursrisken för företag med anstånd var 3,5 procent år 2022, medan det faktiska utfallet var 8,4 procent. Det finns anledning att tro att denna skillnad kommer att bestå eller till och med öka under 2023 till följd av den svaga konjunkturen.

En rimlig tolkning av detta är att företag med anstånd, förutom att de var i betydligt sämre skick även före pandemin, dessutom drabbades hårdare än övriga företag när pandemin kom. På det sättet är det rimligt att just dessa företag sökte tillfälliga anstånd. En viktig fråga i sammanhanget är dock hur många av dessa företag som i slutändan inte kommer att kunna betala tillbaka anstånden, och hur stora anståndsbelopp som riskerar att inte bli återbetalda. Detta undersöks närmare i nästa avsnitt.

¹⁵ Vi har testat att göra samma analys med skattningarna från modell (4). Det finns ytterst små skillnader i resultat. Dessa skattningar kan fås på begäran.

Figur 10. Konkurser bland företag som har fått respektive inte fått anstånd: skattad sannolikhet för konkurs 2020–2024 samt utfall 2020–2022.

Källa: Egen bearbetning av data från Skatteverket. Beräkningarna utgår från samtliga företag som existerade i databasen år 2019. För att beräkna utfallet följs företag som var registrerade 2019 över tid. Siffrorna för det faktiska utfallet för 2020 mäter hur stor andel av företagen i respektive grupp som hade gått i konkurs under uppföljningsperiodens första år. Värdet för 2021 mäter hur stor andel som hade gått i konkurs under de första två åren, etc. Andelen som har gått i konkurs kan definitionsmässigt endast öka eller förbli oförändrad över tid och detta gäller både för prognosen och utfallet.

6. Återbetalning av anstånden

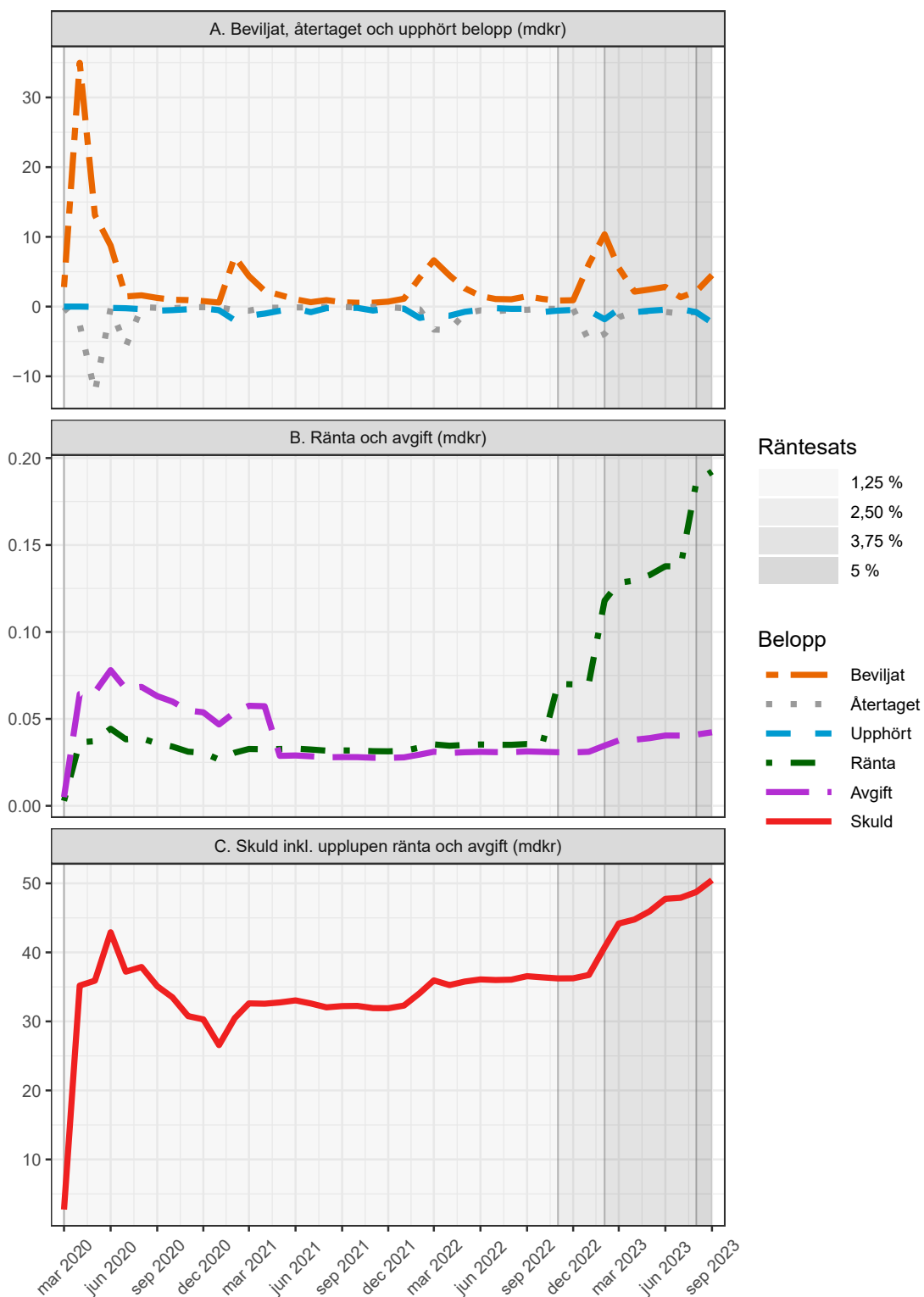
Vi har tidigare visat att det totalt beviljades 152,9 miljarder i tillfälliga anstånd mellan mars 2020 och september 2023, samt att den utestående skulden var 46,1 miljarder i slutet av perioden. Cirka 107 miljarder eller 70 procent av det totala beviljade beloppet har alltså återbetalats, men den utestående skulden fortsätter ändå att öka. I detta avsnitt analyseras företagens återbetalningstakt av tillfälliga anstånd för att bättre kunna förstå hur detta hänger ihop. Dataunderlaget i avsnittet består av alla företag som någon gång under perioden 2020–2023 har fått tillfälliga skatteanstånd.

Detta avsnitt består av tre delar. Vi börjar med delavsnitt 6.1 där flödena av nybeviljade anstånd i förhållande till återbetalningstakten av redan beviljade anstånd studeras. Denna analys vänder sig direkt till frågan om varför skulden ökar över tid samtidigt som stora belopp ändå har återbetalats. I delavsnitt 6.2 studerar vi återbetalningstakten bland företag som har fått tillfälliga anstånd. Fokus ligger på att undersöka vilka faktorer (exempelvis nyckeltal) som hänger samman med snabbare återbetalningstakt och vilka skillnader det finns mellan olika branscher. I det sista delavsnittet (6.3) använder vi modellskattningarna från avsnitt 6.2 för att få en uppskattning av hur skatteanståndsskulden kommer att utvecklas framöver.

6.1 Nybeviljade skatteanstånd och återbetalning: aggregerade data

Vi börjar detta avsnitt med att visa hur den totala skulden bestående av tillfälliga skatteanstånd har utvecklats över tid fördelat på in- och utflöden. Variablerna som används har beskrivits i avsnitt 3.

I figur 11 visas hur inflödet av nya anstånd, utflödet i termer av återtagna eller upphörda avstånd, räntekostnaderna och anståndsavgiften har utvecklats över tid. Notera att alla variabler i panel A och B i figuren ska betraktas som flöden per månad, medan skulden inklusive ränta och avgift i panel C är en stock. Som mest räknat per månad beviljades 35 miljarder under pandemins inledande skede, i april 2020. Orsaken till topparna i april 2021, mars 2022 och februari 2023 är att lagstiftningen om tillfälliga anstånd förlängdes då och många företag ansökte samtidigt.

Figur 11. Nybeviljade skatteanstånd, återbetalning, ränta och avgift.

Källa: Egen bearbetning av data från Skatteverket. Räntekostnaden per månad beräknas som $skuld \times räntesats / 12$. Kostnaden för anståndsavgiften anges per kalendermånad i lagstiftningen. Den ska börja beräknas från och med månaden efter att företaget har beviljats tillfälligt skatteanstånd och beräknas således som $anståndsavgift \times (11/12) \times skuld$. Anståndsavgiften var 0,2 procent fram till april 2021 och 0,1 procent därefter.

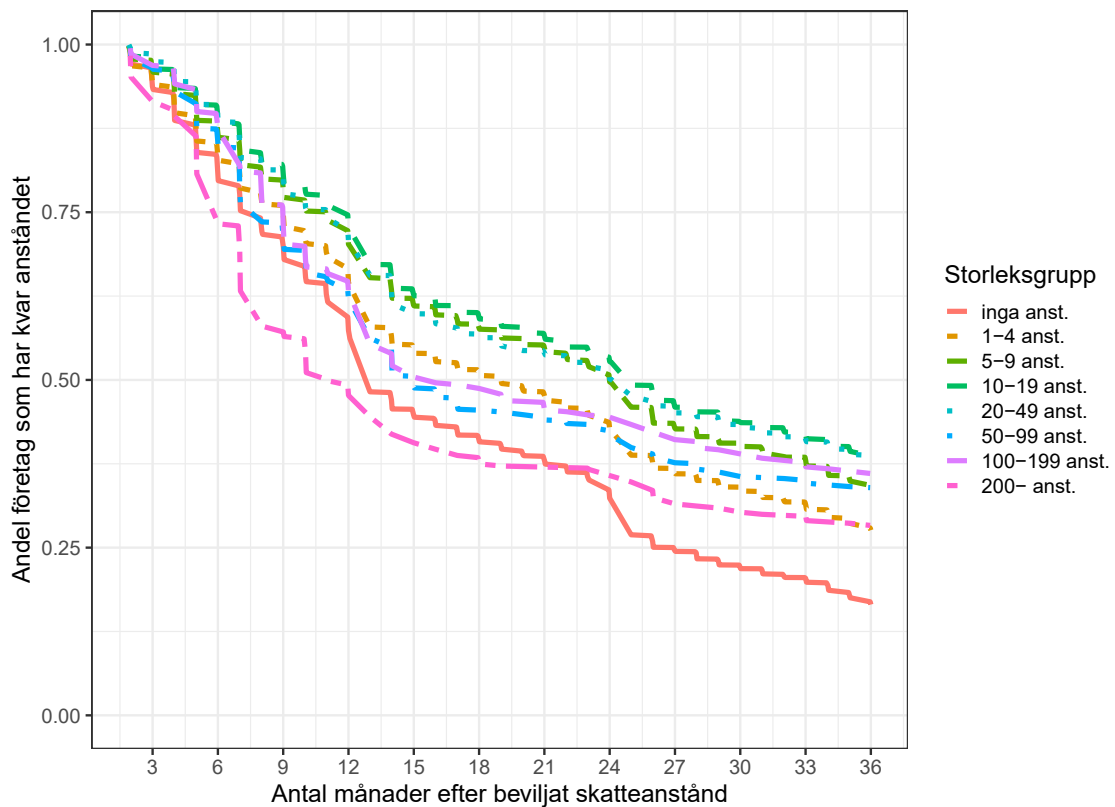
I panel A i figur 11 jämförs summan av de nybeviljade tillfälliga skatteansånden per månad med återbetalningen per månad i form av återtagna och upphörda anstånd. Det är dessa flöden som bestämmer hur stor den kvarvarande skulden är i systemet (panel C). Om inflödet i form av nybeviljade anstånd avbryts kommer skulden definitionsmässigt endast kunna minska (alternativt förbli lika hög under det orealistiska antagandet att inget företag betalar tillbaka). Det är detta som är nyckeln till att skulden har ökat över tid och har accelererat vid periodens slut: inflödet är helt enkelt större än återbetalningen, och skillnaden har ökat under de senaste månaderna.

I panel B i figur 11 visas företagens räntekostnader för anstånden och anståndsavgiften. Eftersom räntan har höjts i flera omgångar, samtidigt som skuldstocken har vuxit, har räntekostnaderna per månad vuxit drastiskt sedan början av 2023. En oroande tendens är att inflödet av nya anstånd inte ser ut att minska trots den höga räntan i slutet av perioden. Detta kan vara ett tecken på att många företag har betydande betalningssvårigheter och känner sig närmast tvingade att ansöka om tillfälliga anstånd, trots den höga kostnaden. Det är också värt att nämna att kostnaden för anståndsavgiften (0,2 procent fram till april 2021 och 0,1 procent därefter) i början av perioden var högre än räntekostnaden. Anledningen är att anståndsavgiften läggs på månadsvis. Under perioden från april 2021 till oktober 2023 låg kostnaderna för anståndsavgift och ränta nära varandra. Efter räntesatsens fördubbling i november 2022 har kostnaden för räntan varit betydligt högre än för anståndsavgiften.

6.2 Skillnader i återbetalningstakt mellan företagen

Vi börjar med att beskriva den observerade återbetalningstakten bland företag som har fått tillfälliga skatteansånd med hjälp av så kallade Kaplan-Meier-kurvor (KM). För varje företag finns information om månaden då anståndet beviljades och antingen månaden då anståndet återbetalades eller uppgift om att skulden finns kvar vid sista observationsmånaden (maj 2023). För företag som betalade tillbaka sitt anstånd någon gång under observationsperioden finns alltså uppgift om antalet månader som det tog att betala av skulden, medan det för övriga företag finns högercensurerade tidsspann. KM-estimatorn ger genomsnittsskattningar av andelen företag som har kvar sin skuld varje månad. När anståndet beviljas är denna andel per definition lika med 1 och i takt med återbetalningen minskar den till som lägst 0 då skulden är återbetalad.

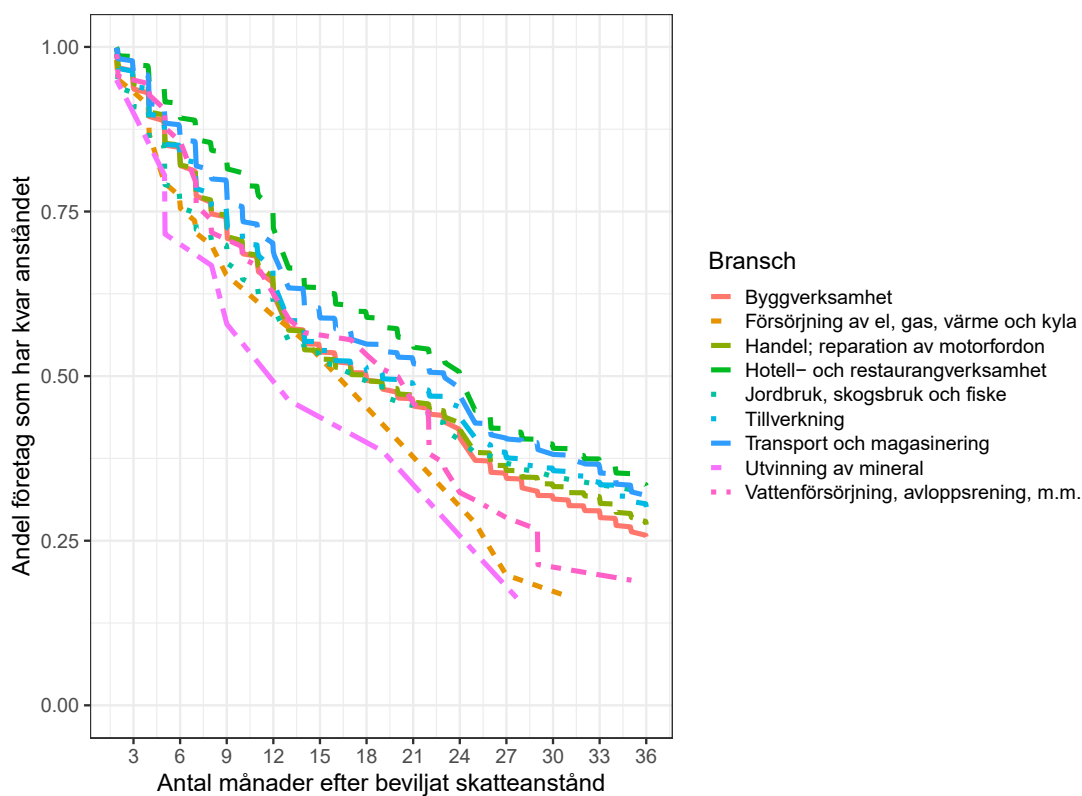
I figur 12 visas KM-skattningar av återbetalningstakten separat för olika storleksgrupper. Vi kan först konstatera att en betydande del av skatteansånden är i genomsnitt inte återbetalat tre år efter beviljandedatumet. Företag som saknar anställda har betalat tillbaka mest, men ändå är cirka 17 procent av anstånden i denna grupp inte helt återbetalade efter tre år. Lägst återbetalningstakt finns bland företag med mellan 20 och 49 anställda, där hela 38 procent av anstånden inte har betalats tillbaka efter tre år. Bland de största företagen är återbetalningstakten snabbare (cirka 28 procent kvarvarande anstånd efter tre år).

Figur 12. Återbetalningstakt under perioden 2020–2023 bland företag i olika storleksgrupper.

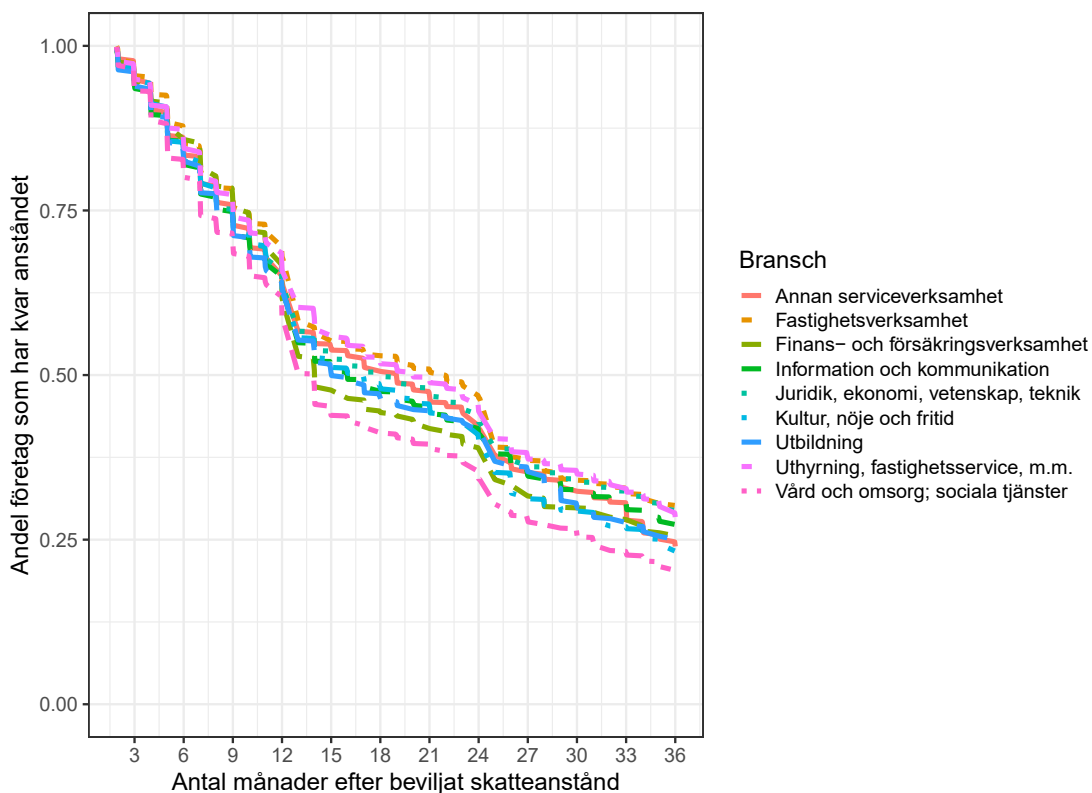
Källa: Egen bearbetning av data från Skatteverket.

I figur 13 och 14 visas KM-kurvor separat för olika branscher. Branscherna har delats in i två grupper för överskådlighetens skull. För vissa av branscherna saknas uppgift om återbetalningstakten ändå upp till 36 månader. Vi ser en stor variation i återbetalningstakt. Snabbast har skulden återbetalats bland företag i branscher där anstånden är få (till exempel Försörjning av el, med mera; Vattenförsörjning, med mera; Utvinning av mineral). Återbetalningen har varit långsammast inom hotell- och restaurangbranschen (cirka 33 procent kvarvarande anstånd tre år efter beviljandet). Detta är ett betydelsefullt resultat eftersom hotell och restaurang också är den bransch där företag med anstånd har högst överrepresentation (se figur 5). Resultatet är också oroande eftersom hotell och restaurangbranschen har befunnit sig i ett kristillstånd ända sedan pandemins start och riskerar att drabbas hårt av en fallande inhemsk konsumtion när ekonomin går in i en lågkonjunktur.

Figur 13. Återbetalningstakt under perioden 2020–2023 bland företag i branschgrupp 1.

Källa: Egen bearbetning av data från Skatteverket.

Figur 14. Återbetalningstakt under perioden 2020–2023 bland företag i branschgrupp 2.

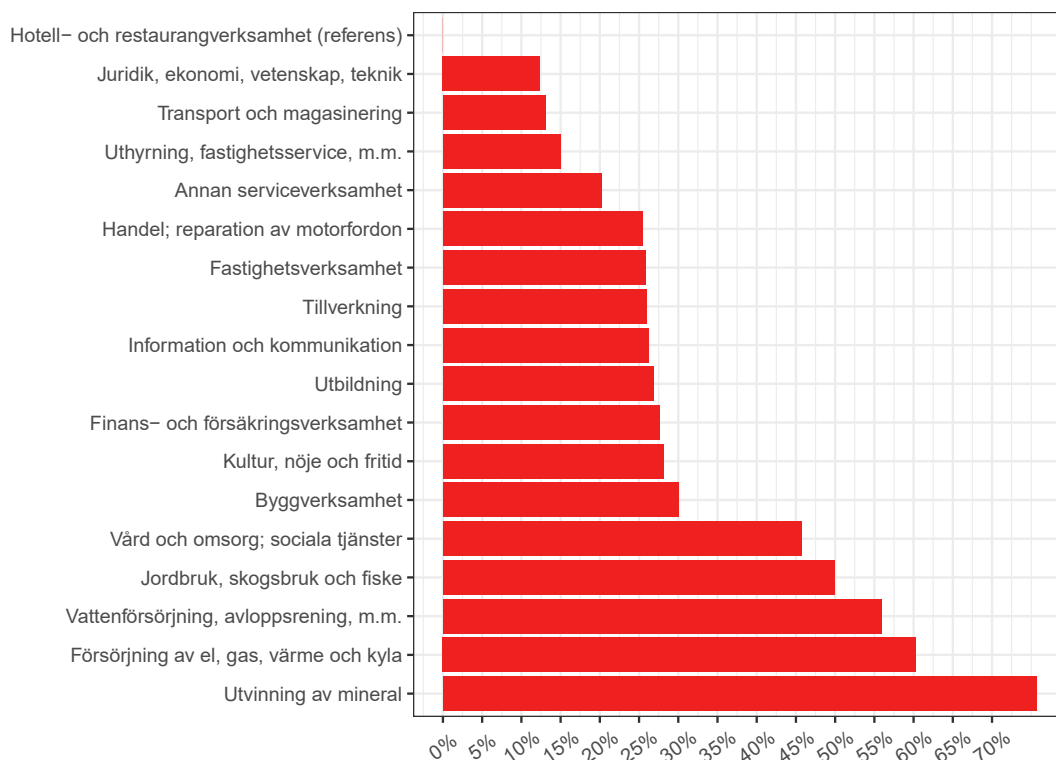
Källa: Egen bearbetning av data från Skatteverket.

För att göra prediktioner av andelen företag som bedöms ha betalat sina anstånd framöver använder vi samma typ av durationsmodell som i avsnitt 5 (CPH). Modellen skattas på månadsdata för företag som någon månad under perioden 2020–2023 har fått anstånd. Utfallsvariabeln är kategorisk och har värdet ett den månad ett företag har betalat tillbaka sitt anstånd och noll annars. Likt fallet med konkurser är återbetalningen högercensurerad, det vill säga ett antal företag har inte betalat tillbaka sina anstånd än när observationsfönstret är slut i maj 2023. Samma förklaringsvariabler som i avsnitt 5 används.

Skattningarna finns i tabell 4 i bilagan och tabell 5 innehåller transformerade skattningar. Den statistiska precisionen är något sämre i CPH-skattningarna för återbetalning än vad den var för konkursrisken men de flesta punktskattningarna är ändå statistiskt signifikanta. Som framgår av tabell 5 finns de mest betydelsefulla skattningarna för variablerna soliditet och KT.

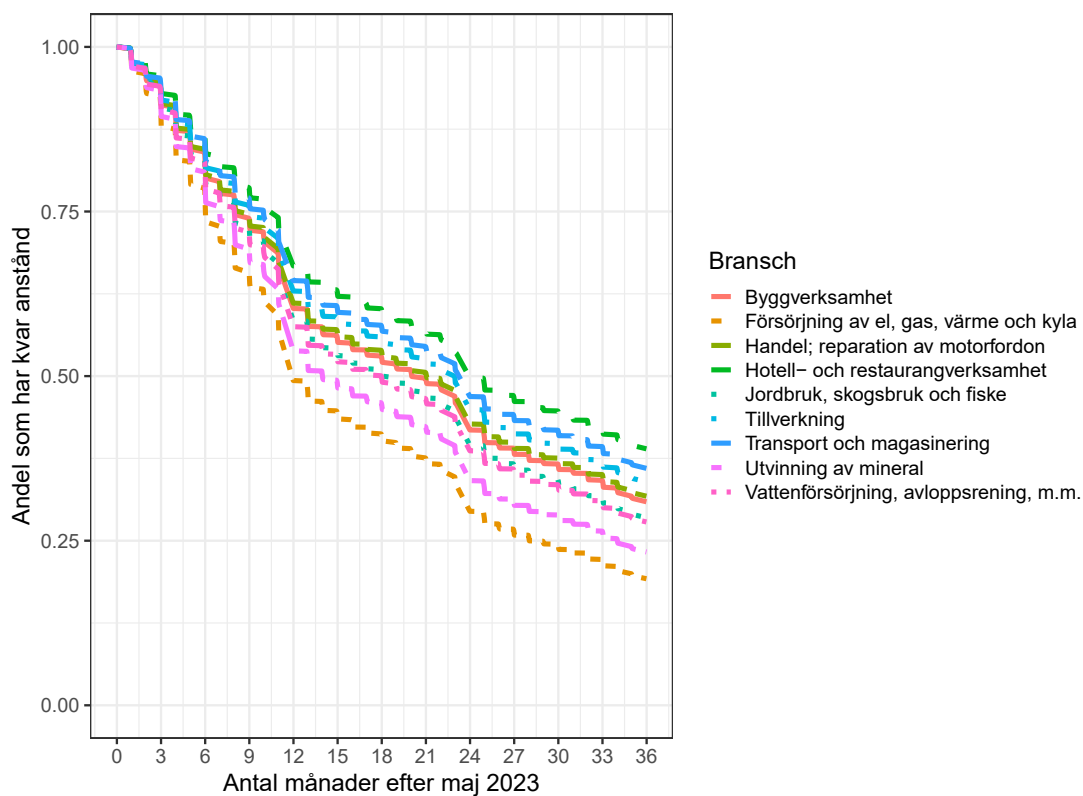
I figur 15 visas den procentuella skillnaden mellan sannolikheten att företag i en viss bransch betalar tillbaka sina tillfälliga anstånd jämfört med motsvarande sannolikhet för referensgruppen bestående av företag i hotell- och restaurangbranschen. Denna procentuella skillnad bygger på de transformerade skattningarna i tabell 5 i bilagan. Dessa siffror illustrerar det svåra läget i vilket företag i hotell- och restaurangverksamheten befinner sig i. Företag inom samtliga övriga branscher har återbetalat sina tillfälliga anstånd i betydligt snabbare takt. När övriga variabler i modellen hålls konstanta ligger skillnaden i återbetalningstakt på mellan 12 procent (Juridik, ekonomi, vetenskap och teknik) och 76 procent (Utvinning av mineral jämfört med Hotell- och restaurang). Detta resultat är mycket problematiskt när det kombineras med resultaten i figur 5 i avsnitt 4. Där visades att hotell- och restaurangverksamheter är kraftigt överrepresenterade bland företag som har fått anstånd relativt övriga företag: hela 14,8 procent av företagen som har anstånd tillhör branschen medan siffran är endast 3,6 bland företag utan anstånd. Som Angelov och Waldenström har visat var hotell- och restaurangbranschen också den hårdast drabbade branschen under pandemin. Effekten av pandemin på omsättningen under dess första år, 2020, var -26 procent¹⁶ och det är tydligt att problemen i branschen är långt ifrån över.

¹⁶ Se avsnitt 5.1 i Angelov och Waldenström (2023).

Figur 15. Procentuell skillnad i sannolikheten att företag i en viss bransch betalar tillbaka sina anstånd jämfört med referensbranschen Hotell- och restaurangverksamhet.

Källa: Egen bearbetning av data från Skatteverket.

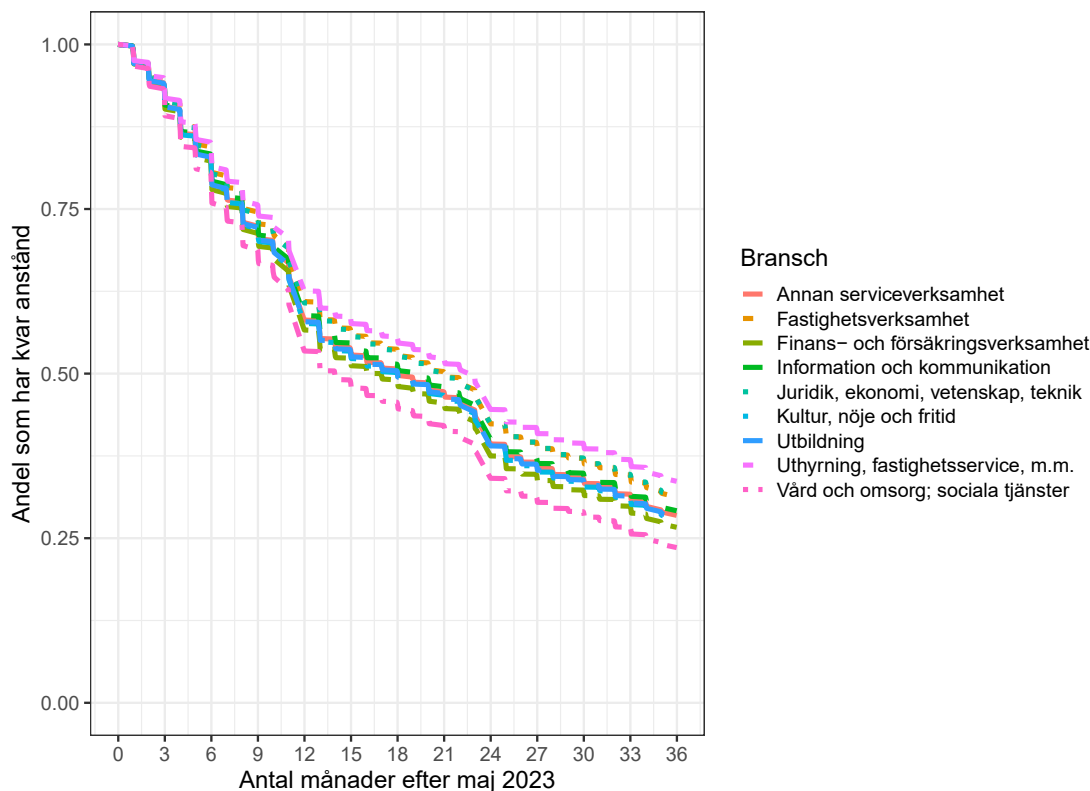

Figur 16. Predikerad återbetalningstakt för perioden juni 2023 till juni 2026 i branschgrupp 1.

Källa: Egen bearbetning av data från Skatteverket.

I figur 16 och 17 visas den predikterade återbetalningstakten branschvis. Prediktionen har gjorts med hjälp av de data som finns i maj 2023 och sträcker sig tre år framåt, till maj 2026. Hotell- och restaurangbranschen sticker återigen ut: hela 39 procent av anstånden där beräknas inte var fullt återbetalade i maj 2023.

Figur 17. Predikterad återbetalningstakt för perioden juni 2023 till juni 2026 i branschgrupp 2.

Källa: Egen bearbetning av data från Skatteverket.

6.3 Hur kommer skulden att utvecklas framöver?

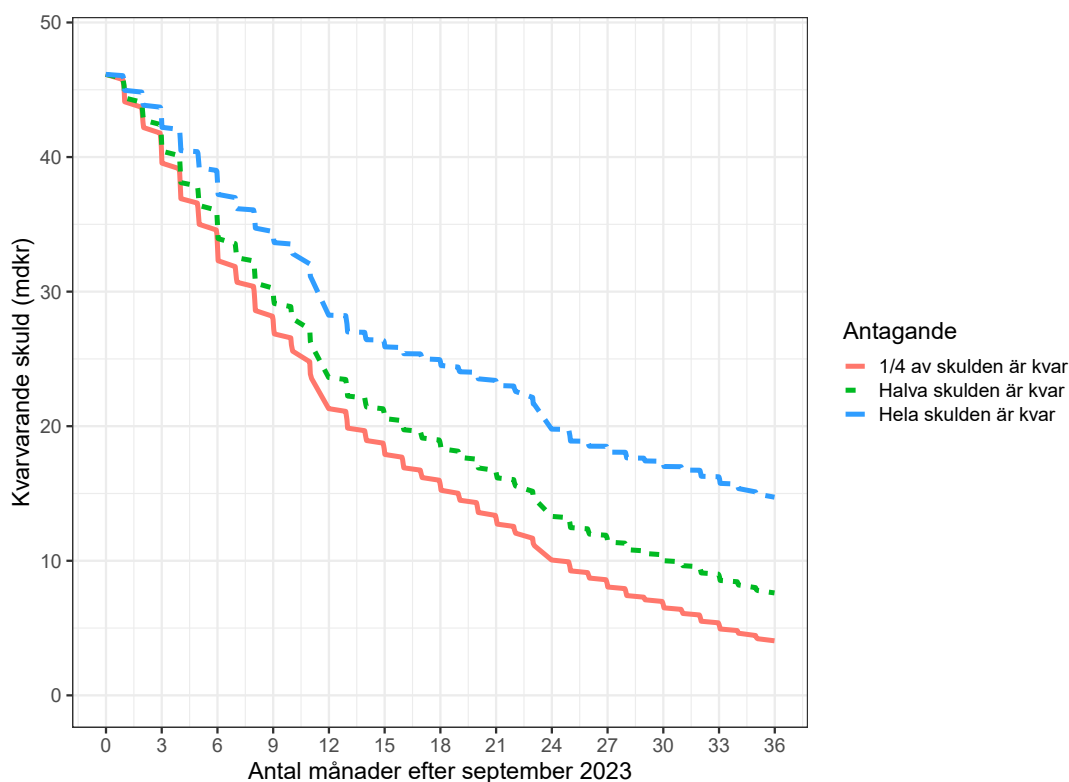
Vi avslutar med att göra en grov bedömning av den totala kvarstående skulden månadsvis från september 2023 till september 2026. För detta ändamål används prediktioner på företagsnivå av samma typ som låg till grund för figur 16 och 17. Eftersom vi har data på företagsnivå endast till maj 2023 men vet att den totala skulden har vuxit betydligt sedan dess (från 42,46 mdkr i maj 2023 till 46,14 mdkr i september 2023) skalar vi upp skulden så att den motsvarar den senast kända nivån. Detta görs på följande sätt. I analysen ingår endast företag för vilka vi har fullständiga data över variablerna som ingår i modellen, det vill säga nyckeltal, storlek och bransch. Dessa företags skulder uppgick till totalt 38,5 miljarder kronor i maj 2023. Vi vill göra prognosen i september, som är den senast tillgängliga månaden då vi har information om den totala skulden. För att åstadkomma detta multiplicerar vi varje företags skuld i maj 2023 med faktorn 1,20.¹⁷ Denna approximation innebär i praktiken att vi antar att företagen som blev beviljade anstånd mellan maj och

¹⁷ $1,20 = 46,14/38,5$.

september 2023 hade samma egenskaper som företagen som hade anstånd i maj 2023. Vi kan naturligtvis inte veta vilka egenskaper som företag med nybeviljade anstånd under denna period hade eftersom vi saknar data. Det bör dock noteras att antalet nya företag med nybeviljade tillfälliga anstånd är förhållandevis få. Approximationsfelet är därför troligen relativt litet. Det går möjligen att argumentera för att företag med nybeviljade anstånd är i sämre skick än dem med befintliga anstånd, givet att de har ansökt om anstånd till en högre kostnadsränta. Detta skulle innebära att vår prognos överskattar företagens återbetalningstakt.

Varje företags kvarvarande skuld under 36-månadersperioden efter september 2023 beräknas som skulden som företaget hade i maj 2023, uppräknad med faktorn 1,20 och multiplicerad med den månadsvisa predikterade sannolikheten att företaget har kvar sin skuld respektive månad. När samtliga företags kvarvarande skulder summeras varje månad får vi den totala kvarvarande skulden i systemet.

Resultaten visas i den översta kurvan i figur 18. Skulderna minskar stadigt, men den utestående skulden i form av tillfälliga anstånd beräknas ändå vara 14,2 miljarder i september 2026. Ett mer realistiskt scenario, i synnerhet givet de nya reglerna från 2023 som säger att det ska finnas en återbetalningsplan, är att företagen kontinuerligt betalar av delar av sin skuld. CPH-modellen bygger endast på uppgift om fullständigt återbetalade skulder och kan inte ta hänsyn till delbetalningar. Figur 18 innehåller därför två alternativa återbetalningsscenarier: ett där företaget betalar av gradvis och där företag som inte har betalat tillbaka fullständigt i september 2026 ändå har betalat halva sin skuld; och ett där endast 25 procent av skuldbeloppet är kvar. Även under det sistnämnda mer optimistiska scenariot är den kvarvarande skulden i maj 2026 hela 3,9 miljarder kronor.

Figur 18. Kvarvarande skatteskuld för perioden september 2023 till september 2026 under olika scenarier.

Källa: Egen bearbetning av data från Skatteverket.

7. Slutsatser

I denna rapport har vi visat att de tillfälliga skatteanstånden var det mest omfattande stödet för företag under pandemin. Totalt har 152,9 miljarder kronor beviljats i tillfälliga skatteanstånd mellan mars 2020 och september 2023. Cirka 107 miljarder kronor har återbetalats, men 46,1 miljarder kronor var fortfarande inte återbetalda i september 2023. Detta innebär att den utestående skulden nu är högre än den någonsin varit tidigare. Summan har dessutom ökat kontinuerligt sedan februari 2021.

Våra resultat visar att företag som beviljas tillfälliga skatteanstånd har en svagare finansiell ställning, lägre vinstmarginaler och är i högre utsträckning verksamma inom hotell- och restaurangbranschen, handeln och byggbranschen. Detta innebär att företagen som har tillfälliga skatteanstånd inte är lika livskraftiga som andra företag, samt är verksamma inom de branscher som har påverkats mest negativt av pandemin och den pågående lågkonjunkturen. Konsekvensen av detta är att många företag som har kvar tillfälliga skatteanstånd sannolikt kommer att få stora problem att överleva under den närmaste tiden.

Resonemanget ovan styrks av våra prediktioner avseende konkursrisken, som visar att de företag som fick tillfälliga skatteanstånd har en betydligt högre konkursrisk jämfört med liknande företag som inte fått tillfälliga skatteanstånd. Detta visar att det fanns en negativ selektion redan från första början, det vill säga mindre livskraftiga företag var mer benägna att söka och få tillfälliga skatteanstånd. Detta innebär att de tillfälliga skatteanstånden räddade en del företag som skulle ha gått i konkurs, även om det inte skett en pandemi.

Men resultaten visar också att det faktiska antalet konkurser för de företag som fick tillfälliga skatteanstånd var betydligt högre än den predikterade konkursrisken. Med andra ord var företagen med tillfälliga anstånd inte bara i sämre skick före pandemin, utan de drabbades dessutom hårdare av pandemin än övriga företag.

Att många företag som fått tillfälliga skatteanstånden inte är livskraftiga påverkar i vilken takt som skatteanstånden återbetalas. Vi finner att en stor andel av de tillfälliga skatteanstånden fortfarande inte var återbetalda i september 2023, det vill säga mer än tre år efter utbrottet av Covid-19 pandemin. Exempelvis har 33 procent av företagen inom hotell och restaurangbranschen inte återbetalt de tillfälliga skatteanstånden. Ofta rör det sig om relativt stora belopp. När vi simulerar återbetalningar tre år fram i tiden visar det sig att staten kan gå miste om så mycket som 14 miljarder i tillfälliga skatteanstånd som inte kan betalas tillbaka.

Detta är en besvärlig situation med tanke på att många företag nu kämpar för att klara sig igenom den rådande lågkonjunkturen. På kort till medellång sikt är det viktigt att få en överblick över hur det sämre ekonomiska läget kommer att utvecklas.

En intressant aspekt av resultaten i denna rapport är att regelverket för tillfälliga anstånd i viss mån har fungerat som ett slags kategorisering av företag, i grupper av mer respektive mindre välmående företag. Som förväntat har företrädesvis mindre välmående företag självselekerat in i gruppen av företag med anstånd. Vi kan däremot inte observera att pandemin och lågkonjunkturen har fört med sig nämnvärt ökade realiserade konkursrisker för företag utan tillfälliga anstånd, åtminstone inte till och med 2022. Att de faktiska konkurserna bland företag utan anstånd är endast något fler än de predikterade konkurserna under perioden 2020 till 2022 är ett anmärkningsvärt resultat. Det innebär att vi endast hade kunnat förbättra konkursprognosen marginellt för dessa företag om vi 2019 hade vetat att pandemin och den efterföljande krisen var på väg. För företagen med anstånd är det precis tvärtom: mer än dubbelt så många konkurser skedde i den gruppen mellan 2020 och 2022 jämfört med vår prognos baserat på data fram till 2019.

Vår tolkning av detta är att det finns anledning att noga följa gruppen som har beviljats tillfälliga skatteanstånd framöver. Det faktum att ett företag har fått anstånd tycks innehålla en stor mängd information om hur livskraftigt företaget är. Baserat på resultaten i denna rapport är det ingen vågad tolkning att företag som fått tillfälliga skatteanstånd kommer att vara kraftigt överrepresenterade bland de krisande företagen framöver.

På längre sikt är det viktigt för beslutsfattare att dra lärdom av regelverket för tillfälliga skatteanstånd inför kommande kriser. Sett i detta perspektiv menar vi att resultaten i denna rapport kan bidra med värdefull kunskap. När regelverket för tillfälliga skatteanstånd infördes i början av 2020 rådde en mycket stor osäkerhet om hur pandemin skulle påverka näringslivet och samhället i stort. Många olika typer av statliga stöd infördes för att mildra de negativa effekterna av de rekommendationer och restriktioner som beslutsfattarna införde i det inledande skedet av pandemin. De tillfälliga skatteanstånden kan ha varit befogade med tanke på den genuina osäkerhet som rådde vid detta tillfälle.

Men både inflödet av beviljade stöd och den totala skulden har vuxit betänkligt långt efter att pandemin var över. Regelverket för tillfälliga anstånd förlängdes i flera omgångar och motivet bakom den senaste förlängningen handlar om en ny kris, nämligen företagens höga elkostnader. Det belyser ett inneboende problem med tillfälliga stöd: det kan i många fall finnas incitament för beslutsfattarna att förlänga dem utan en tillräckligt väl genomförd konsekvensanalys. Ett relaterat problem är att det kan etableras en norm att politiken behöver ta en aktiv roll för att lösa tillfälliga kriser som inte är av samma magnitud som en världsomfattande pandemi, vilket innebär att den fria marknadsekonomins mekanismer sätts ur spel.

Kostnaden för att staten tar en mer aktiv roll för att styra upp vid olika typer av kriser kan bli betydande. För det första så innebär det att mindre resurser finns tillgängliga för att genomföra strukturreformer som är av betydelse för att stärka Sveriges konkurrenskraft. En politik som fokuseras mer på att stödja och rädda krisande företag kan också leda till färre nystarter och en minskad näringslivsdynamik, vilket tenderar att få negativa konsekvenser för antalet innovationer och tillväxtkraften i det svenska näringslivet. Vi menar därför att varken företagen eller samhället i stort tjänar på att tillfälliga lösningar blir mer permanenta än vad som avsetts.

Referenser

Angelov, N. och Waldenström, D. (2023) *Pandemin och pengarna – en ESO-rapport om inkomster, skatter, fördelning och stödåtgärder under covid-19*, Rapport till Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi (ESO) 2023:5.

Cameron, C. och Trivedi, P. (2005) *Microeconomics Methods and Applications*. Cambridge University Press.

Campbell, J., Hilscher och J., Szilagyi, J. (2008) In search of distress risk. *Journal of Finance* Vol. 63, s. 2899–2939.

Cox, D.R (1972) Regression Models and Life-Tables, *Journal of the Royal Statistical Society. Series B (Methodological)*, Vol. 34, No. 2 (1972), s. 187–220.

Prop. 2019/20:132 Extra ändringsbudget för 2020 – Åtgärder med anledning av coronaviruset.

Prop. 2022/23:52 Extra ändringsbudget för 2023 – Stöd till Ukraina samt åtgärder riktade till företag och hushåll till följd av höga energipriser.

Shumway, T. (2001) Forecasting bankruptcy more accurately: A simple hazard model, *Journal of Business* 74, s. 101–124.

SOU 2022:10 (2022). *Sverige under pandemin – Volym 1: Samhällets, företagens och enskildas ekonomi*. Stockholm, Allmänna förlaget.

SOU 2022:30 (2022). *Korttidsarbete under pandemin – en utvärdering av stödets betydelse*. Stockholm, Allmänna förlaget.

Tillväxtanalys (2023) *Företagsstöd under pandemin – lärdomar inför framtida kriser*. Tillväxtanalys, PM 2023:01.

Bilaga

Tabell 4. Skattningar från en CPH-modell av återbetalningen av anstånd.

	(1)	(2)	(3)	(4)
Soliditet	0,808*** (0,032)	0,816*** (0,032)		
KT	0,842*** (0,032)	0,886*** (0,032)		
Vinstmarginal	0,058*** (0,012)	0,061*** (0,012)		
Soliditet P25–50			0,062*** (0,022)	
Soliditet P50–75			0,190*** (0,022)	
Soliditet P75–100			0,409*** (0,022)	
TLTA P25–50				-0,216*** (0,019)
TLTA P50–75				-0,335*** (0,020)
TLTA P75–100				-0,366*** (0,022)
KT P25–50			0,061*** (0,022)	0,052** (0,022)
KT P50–75			0,180*** (0,021)	0,161*** (0,021)
KT P75–100			0,445*** (0,021)	0,418*** (0,021)
Vinstmarginal P25–50			0,005 (0,021)	
Vinstmarginal P50–75			0,048** (0,021)	
Vinstmarginal P75–100			0,150*** (0,020)	
NITA P25–50				-0,021 (0,021)
NITA P50–75				0,051** (0,021)
NITA P75–100				0,189*** (0,020)
Kategoriska variabler för storleksgrupp	✓	✓	✓	✓
Kategoriska variabler för bransch		✓	✓	✓
Antal observationer	732 344	732 344	732 344	732 344

Not: *p < 0,1; **p < 0,05; ***p < 0,01. (1) Kontinuerliga nyckeltal (2) Kontinuerliga nyckeltal och bransch (3) Kvartilgruppsindelade nyckeltal och bransch (4) Kvartilgruppsindelade nyckeltal från Campbell med flera. (2008).

Tabell 5. Skattningar från en CPH-modell av återbetalningen av anstånd: transformerade parameterskattningar (hazard-kvot).

	(1)	(2)
<i>Soliditet P0–25 (referens)</i>	1,00	
Soliditet P25–50	1,06	
Soliditet P50–75	1,21	
Soliditet P75–100	1,51	
<i>TLTA P0–25 (referens)</i>		1,00
TLTA P25–50		0,81
TLTA P50–75		0,72
TLTA P75–100		0,69
<i>KT P0–25 (referens)</i>	1,00	1,00
KT P25–50	1,06	1,05
KT P50–75	1,2	1,17
KT P75–100	1,56	1,52
<i>Vinstmarginal P0–25 (referens)</i>	1,00	
Vinstmarginal P25–50	1,01	
Vinstmarginal P50–75	1,05	
Vinstmarginal P75–100	1,16	
<i>NITA P0–25 (referens)</i>		1,00
NITA P25–50		0,98
NITA P50–75		1,05
NITA P75–100		1,21
<i>Inga anställda (referens)</i>	1,00	1,00
1–4 anställda	0,93	0,92
5–9 anställda	0,84	0,83
10–19 anställda	0,79	0,78
20–49 anställda	0,78	0,78
50–99 anställda	0,95	0,94
100–199 anställda	0,98	0,97
200– anställda	1,19	1,19
<i>Hotell- och restaurangverksamhet (referens)</i>	1,00	1,00
Annan serviceverksamhet	1,2	1,2
Byggverksamhet	1,3	1,29
Fastighetsverksamhet	1,26	1,32
Finans- och försäkringsverksamhet	1,28	1,31
Försörjning av el, gas, värme och kyla	1,6	1,68
Handel; reparation av motorfordon	1,25	1,25
Information och kommunikation	1,26	1,27
Jordbruk, skogsbruk och fiske	1,5	1,53
Juridik, ekonomi, vetenskap, teknik	1,12	1,14
Kultur, nöje och fritid	1,28	1,3
Tillverkning	1,26	1,27
Transport och magasinering	1,13	1,14
Utbildning	1,27	1,27
Uthyrning, fastighetservice, med mera	1,15	1,15
Utvinning av mineral	1,76	1,81
Vattenförsörjning, avloppsrening, med mera	1,56	1,55
Vård och omsorg; sociala tjänster	1,46	1,45

Not: Siffrorna bygger på parameterskattningarna i tabell 4. (1) Kvartilgruppsindelade nyckeltal och bransch; (2) Kvartilgruppsindelade nyckeltal från Campbell med flera. (2008) och bransch.

www.svensktnaringsliv.se

Storgatan 19, 114 82 Stockholm
Telefon 08-553 430 00

Tryck: Arkitektkopia AB, Bromma, 2023